

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeustradenomi

Pirjo Kähäri

EDUNVALVONTAVALTUUTUS JA PANKISSA ASIOINTI

Asiakaskysely edunvalvontavaltuutuksesta Etelä-Karjalan Osuuspankissa

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

Pirjo Kähäri

Edunvalvontavaltuutus ja pankissa asiointi

Asiakaskysely edunvalvontavaltuutuksesta Etelä-Karjalan Osuuspankissa

52 sivua, 5 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Oikeustradenomi

Ohjaaja: lehtori Arja Tyynelä

Tämän opinnäytetyön aiheena on vuonna 2007 säädetty laki edunvalvontavaltuutuksesta. Edunvalvontavaltuutus on kevyempi ja joustavampi vaihtoehto holhoustoimilain mukaiselle edunvalvonnalle. Toimintakykyinen henkilö voi edunvalvontavaltuutuksella valtuuttaa itse valitsemansa henkilön huolehtimaan asioistaan siltä varalta, että oma toimintakyky ei enää riitä.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen. Virallisen edunvalvonnan määrä on kasvanut huomattavasti ja edunvalvontavaltuutuksen tarve on lisääntynyt ihmisten eliniän pidentyessä ja varallisuuden kasvaessa.

Aihe liittyy myös omaan työhöni pankissa. Pankin lakipalveluissa edunvalvontavaltakirjoja laaditaan jo lähes päivittäin asiakastapaamisissa. Valtakirjoja on kuitenkin maistraateissa vahvistettu suhteellisen vähän, joten valtakirjoilla asiointi pankissa on vielä vähäistä.

Opinnäytetyön teoriaosassa selvitetään edunvalvontavaltuutuslain tavoitteita ja määräyksiä valtuutuksen tekemiseksi. Edunvalvontavaltuutus tehdään laatimalla valtakirja. Valtakirjalle on säädetty tiukat muoto- ja vähimmäisvaatimukset ja sen laatiminen on rinnastettavissa testamentin laatimiseen. Muotovaatimuksilla ja viranomaisvalvonnalla suojataan valtuuttajaa väärinkäytöksiltä. Edunvalvontavaltuutuslaissa korostuu valtuuttajan itsemääräämisoikeus ja oikeustoimikelpoisuuden säilyminen.

Empiriaosa koostuu asiakaskyselytutkimuksesta, pankin lakimiehen haastattelusta ja maistraateista saaduista tiedoista. Näistä selvisi, että edunvalvontavaltakirjoja teetetään, kunhan edunvalvontavaltuutuksesta on riittävästi tietoa. Kiinnostuneimpia valtuutuksen teettämisestä ovat yrittäjät, naiset ja 60–80-vuotiaat eläkeläiset ja ne, joilla on kokemusta edunvalvonnasta lähipiirissä.

Työ on tehty Etelä-Karjalan Osuuspankille. Lähdeaineistona on käytetty edunvalvontavaltuutukseen liittyvää kirjallisuutta, lakia ja sen valmisteluun liittyvää aineistoa, lehtileikkeitä ja pankin sisäistä ohjeistusta.

Asiasanat: edunvalvontavaltuutus, edunvalvontavaltakirja, valtuuttaja, valtuutettu, pankkikäytäntö

ABSTRACT

Pirjo Kähäri

Continuing Power of Attorney Act and Banking Practice

A Continuing Power of Attorney Customer Survey at the South-Karelia OP Bank

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation of Public Administration and Business Law

Instructor: Senior Lecturer Arja Tyynelä

The thesis subject is the Continuing Power of Attorney Act, which was regulated in 2007. The Continuing Power of Attorney Act is the easiest and most flexible choice for others to represent an authorizing person. With the help of the Continuing Power of Attorney letter, the authorizing person can choose a representative to take care of their affairs in case their own ability to do so is no longer adequate.

The thesis subject matter is a current issue. The number of Continuing Power of Attorney letters has grown considerably. Also, the need for Continuing Power of Attorney has increased together with the extended life span and wealth of the populace.

The theoretical part of the thesis explains the objectives of the Act and the adoption of the regulations mandate. The Continuing Power of Attorney is done by drawing up an authorization letter. The authorization letter has a strictly regulated format and minimum requirements. Drawing up an authorization letter is comparable to drawing up a will. The regulated format and supervision by authorities protects the representative from misuse. Self-determination and legal capacity of the representative is emphasized in The Continuing Power of Attorney Act.

The empirical part of the thesis consists of a customer survey, interviews with the bank's attorneys, and information gathered from the Local Authorities. These sources showed that Continuing Power of Attorney letters are being composed as long as there is enough information available to the customers. The people who are most interested in the Continuing Power of Attorney letters are entrepreneurs, women, 60 – 80 year old pensioners, and those with family members that have had experience with the process.

The research was conducted at the South-Karelia OP Bank. The material used was literature on the Act, the Act of Continuing Power of Attorney and other material relating to the Act's preparation, newspaper articles, and the bank's internal guidelines.

Keywords: Authorizing Person, Banking Practice, Continuing Power of Attorney, Continuing Power of Attorney Letter, Representative

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
1.1 Opinnäytetyön tausta	6
1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusmenetelmät.....	7
1.3 Viitekehys, työn rakenne ja lähdeaineisto.....	8
2 LAKI EDUNVALVONTAVALTUUTUKSESTA	9
2.1 Lain taustaa.....	9
2.2 Lain hyödyt ja haasteet	11
3 EDUNVALVONTAVALTUUTUS	12
3.1 Edunvalvontavaltakirja ja sen muotomääräykset.....	12
3.2 Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo ja lakkaaminen	13
3.3 Edunvalvontavaltuutuksen osapuolten asema	14
3.4 Valtuutetun velvollisuudet ja oikeudet	16
4 EDUNVALVONTAVALTUUTUKSEN SISÄLTÖ	18
4.1 Edunvalvontavaltuutuksen sisältö ja sisällön rajoitukset	18
4.2 Valtakirjan sisältöön liittyvät muut mahdolliset määräykset	20
4.3 Valtakirjamalleja	21
5 VIRANOMAISVALVONTA JA SEN TARPEELLISUUS.....	22
6 EDUNVALVONTAVALTUUTUS JA PANKKIKÄYTÄNTÖ	24
6.1. Edunvalvontavaltuutuksella toimiminen pankissa.....	25
6.2 Epäselvä edunvalvontavaltakirja	25
6.3 Asiakkaan oma toimiminen pankissa	26
6.4 Tilien käyttöoikeudet edunvalvontavaltuutuksessa.....	26
6.5 Erilaiset tilit edunvalvontavaltuutuksessa	26
6.6 Tilinkäyttövälineet pankissa.....	27
6.7 Sijoitukset pankissa	28
6.8 Luoton ottaminen ja vakuuden antaminen.....	28
6.9 Kiinteistö vakuutena edunvalvontavaltuutuksessa	29
6.10 Tallelokero ja asiakirjasäilytys pankissa	30
6.11 Valtuuttajan pankkisalaisuus	30
6.12 Testamentti ja perunkirjoitus.....	30
6.13 Perinnöstä luopuminen, ositus- ja perinnönjako	31
7 KYSELYTUTKIMUS EDUNVALVONTAVALTUUKSESTA	31
7.1 Yleistä kyselytutkimuksesta.....	31
7.2 Kyselylomakkeen tulokset	32
7.2.1 Valtakirjan teettäminen ja kiinnostus, kysymykset 3 ja 12	33
7.2.2 Ero edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan välillä sekä edunvalvontavaltakirjaan merkittävät asiat, kysymykset 6 ja 7.....	35
7.2.3 Edunvalvontavaltakirjaan tulevia asioita, kysymys 8	36
7.2.4 Pankkisalaisuus ja edunvalvontavaltakirja, kysymys 9	37
7.2.5 Kenelle valtuutus halutaan antaa, kysymys 13.....	37

7.3 Sanallisia arviointeja edunvalvontavaltuutuksesta.....	39
7.3.1 Valtakirjassa tärkeiksi koettuja asioita, kysymys 10	39
7.3.2 Edunvalvontavaltakirjan laatimiseen liittyvät epäkohdat, kysymys 11 ..	42
7.3.3 Vapaat kommentit, kysymys 14	45
7.4 Lakimiehen haastattelu.....	46
8 PÄÄTELMÄT.....	48
LÄHTEET	51
LIITTEET	
Liite 1 Valtakirjamalli 1	
Liite 2 Valtakirjamalli 2	
Liite 3 Valtakirjamalli 3	
Liite 4 Valtakirjamalli 4	
Liite 5 Kyselylomake	

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tausta

Laki edunvalvontavaltuutuksesta (648/2007) tuli voimaan marraskuun 1. päivänä 2007. Lain voimaantulon jälkeen saatiin uusi oikeudellinen väline, jossa henkilö voi itse ennakoida mahdollista toimintakyvyttömyyttään ja valita etukäteen toisen henkilön huolehtimaan asioistaan sen jälkeen, kun oma toimintakyky ei enää riitä. Ennen tätä uutta lakia meillä on ollut voimassa laki holhoustoimesta. Holhoustoimilain mukaisessa edunvalvonnassa edunvalvojan määrääminen edellyttää edunvalvonnan tarpeen olemassaoloa edunvalvojan määräämisajankohtana. Edunvalvontavaltuutus eroaa edunvalvonnasta myös siten, että valtuuttaja itse ennakolta määrittelee ne asiat, joita valtuutus koskee ja valitsee myös valtuutetun.

Ihmiset elävät entistä pidempään ja Suomessa väestö ikääntyy Euroopan maista nopeimmin. Vuonna 2005 väestöstä yli 16 % on yli 65-vuotiaita, ja vuonna 2020 yli 65-vuotiaita arvioidaan olevan noin 23 % väestöstä. Täysi-ikäisten henkilöiden määrä holhoustoimilain mukaisessa edunvalvonnassa on lisääntynyt voimakkaasti vuoden 2000 alun 25085 henkilöstä vuoden 2007 alun 46963 henkilöön. (Oikeustieto 5 /2009, s.21.)

Varallisuuden lisääntyessä edunvalvontavaltuutuksen tarve ja merkitys kasvaa. Pankeilla on asiakkaita, joilla on paljonkin varallisuutta ja joiden taloudelliset asiat vaativat hoitoa, mutta asiakkaat eivät kykene hoitamaan niitä itsenäisesti. Vuonna 2007 Suomessa oli noin 110 000 dementiaan sairastunutta henkilöä. Ennusteen mukaan vähintään keskivaikeaa dementiaa sairastavia ihmisiä voi olla vuonna 2020 jopa 130000. Toisaalta on myös asiakkaita, joiden varallisuus ei ole merkittävää, mutta joiden raha-asioita pitää saada hoidettua. Edunvalvonta on tähän usein liian raskas menettely. Edunvalvontavaltuutuksen avulla voidaan lisätä ihmisten itsemääräämisoikeutta ja vähentää itse edunvalvontaan määräämisen tarvetta. (Kirjallinen kysymys 442/2009 vp.) Tiedon tarve edun-

valvontavaltuutuksesta ja sen tuomista mahdollisuuksista on suuri, ja asia on kokonaisuudessaan ajankohtainen.

1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusmenetelmät

Aihepiiri liittyy omaan työhöni pankissa. Työssäni pankissa olen huomannut, että monia asiakkaita mietityttää oma jaksaminen ja kyky itsenäisesti hoitaa omia taloudellisia ja muita asioitaan ikääntymisen myötä.

Opinnäytetyöni teoriaosassa selvitän pääpiirteissään edunvalvontavaltuutuksen lainsäädännön tarkoitusta, pääsisältöä ja käsitteitä. Erityisesti keskityn edunvalvontavaltuutuksen valtakirjaa koskeviin asioihin: valtakirjan laadintaan, lain edellyttämiin muotomääräyksiin ja vähimmäisvaatimuksiin. Tarkastelen myös edunvalvontavaltuutuksen tarvetta ja hyödyllisyyttä asiakkaan kannalta ja esittelen myös edunvalvontavaltakirjan sisältövaihtoehtoja esimerkkeineen. Tarkoitus on myös selvittää, miten käytännössä pankissa asioidaan valtakirjalla ja mitä valtuutus ja valtakirja merkitsevät valtuutetulle ja valtuuttajalle.

Koska pankki tarjoaa edunvalvontavaltuutukseen liittyviä neuvonta- ja asiantuntijapalveluja asiakkailleen, tietoa tarvitaan pankissa erityisesti siitä, miten edunvalvontavaltuutus tunnetaan ja saataisiin tunnetuksi. Pankin lakipalveluissa lakimiehet laativat asiakkaille edunvalvontavaltakirjoja, ja lakipalveluneuvojat neuvovat asiakkaita valtakirjaan liittyvissä asioissa. Muissa pankkipalvelutehtävissä olevat voivat esitellä edunvalvontavaltuutusta ja valtakirjan tuomaa hyötyä asiakkaille. Pankkityössä voi joutua vastaamaan kysymyksiin valtakirjan laatimisen käytännöistä ja sen sisältämistä asioista, ja ennen kaikkea voi joutua perustelemaan edunvalvontavaltakirjan hyötyjä asiakkaalle.

Opinnäytetyön empiriaosassa selvitän asiakaskyselytutkimuksella tuntevatko asiakkaat lakia edunvalvontavaltuutuksesta ja kokevatko he edunvalvontavaltakirjan hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Asiakaskyselyssä olen halunnut selvittää myös, minkälaisia asioita asiakkaat haluaisivat ottaa mukaan valtakirjaan, mitkä asiat heitä askarruttavat eniten ja mitä he kokevat epäkohdiksi valtakirjassa.

Tällaiset tiedot ovat hyödyllisiä pankin näkökulmasta. Käytännön kokemusta lain voimaantulon jälkeen ei ole ehtinyt vielä riittävästi tulla.

Kyselytutkimuksen edunvalvontavaltuutuksesta olen tehnyt Etelä-Karjalan Osuuspankin asiakkaille. Tein kyselytutkimuksen satunnaisotannalla ja rajasin tutkimuksen 40–75-vuotiaisiin asiakkaisiin, joilla on talletuksiin ja sijoituksiin liittyvää varallisuusasiointia pankissa vähintään 20000 euron arvosta. Ajatuksena oli, että saisin monipuolisia vastauksia sellaisilta asiakkaita, jotka ovat kiinnostuneita taloudellisten asioiden hoidosta.

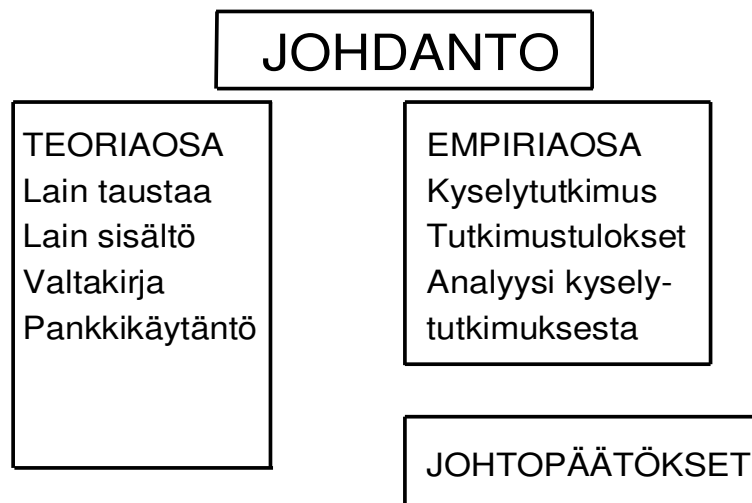
Empiriaosassa myös analysoidaan saatuja tutkimustuloksia. Lopuksi pyrin tekemään vastausten perusteella johtopäätökset.

1.3 Viitekehys, työn rakenne ja lähdeaineisto

Johdannon jälkeen opinnäytetyön teoria-osassa kappaleessa 2 selvitetään edunvalvontavaltuutuslain taustaa sekä hyötyjä ja haasteita. Kappaleessa 3 selvitetään itse edunvalvontavaltuutus-käsitettä, edunvalvontavaltakirjan muotovaatimuksia, edunvalvontavaltuutuksen osapuolia, osapuolten tehtäviä ja heidän oikeudellista asemaansa. Edunvalvontavaltakirjaan voi sisällyttää hyvinkin monenlaisia ehtoja ja valtuutuksia, joita esitellään kappaleessa 4. Kappaleessa 4 on esitelty myös kolme erilaista valtakirjamallia sekä malli, joka sisältää erilliset toimintaohjeet edunvalvontavaltuutetulle. Mallilomakkeet ovat opinnäytetyön liitteenä. Valtakirjamallien esittelyn jälkeen selvitetään edunvalvontavaltuutuksen valvontaviranomaiset. Kappaleessa 6 selvitetään edunvalvontavaltuutukseen käyttöön liittyviä näkökohtia ja käytäntöjä pankkitoiminnassa.

Opinnäytetyön empiirinen osa sisältää asiakaskyselytutkimuksen, analyysin tutkimustuloksista sekä johtopäätökset ja tulokset.

Opinnäytetyön rakenne ja viitekehys on seuraavan kaavion mukainen.

Opinnäytetyössäni olen käyttänyt lähteenä lakia edunvalvontavaltuutuksesta esitöineen, lehtiartikkeleita, Tuomo Anttilan teosta Edunvalvontavaltuutus sekä pankkikäytäntöön tarkoitettuja ohjeita. Ohjeet olen koonnut Finanssialan Keskusliiton ja Osuuspankkikeskuksen lakipalveluiden antamista pankkiohjeista edunvalvontavaltuutusta varten.

Edunvalvontavaltuutuksesta on tehty jo useita opinnäytetöitä mm. eri ammattikorkeakouluissa. Tämä opinnäytetyö palvelee oman työnantajapankkini tiedontarvetta oman asiakaspiirinsä osalta.

2 LAKI EDUNVALVONTAVALTUUTUKSESTA

2.1 Lain taustaa

Edunvalvontavaltuutuslain valmistelu alkoi marraskuussa 2003, kun oikeusministeriö asetti holhouslainsäädännön tarkistamistyöryhmän. Työryhmän tehtävänä oli valmistella tarkistuksia 1.12.1999 voimaan tulleeseen holhoustoimesta annettuun lakiin (442/1999; HolhTL). Samalla työryhmä sai tehtävän laatia ehdotuksen säännöksiksi, joiden mukaan vielä toimintakykyinen henkilö voisi an-

tamalla erityisen valtuutuksen varautua tulevaan toimintakyvyttömyyteensä. Ta-
voitteena oli kehittää holhoustoimilain mukaiselle edunvalvonnalle kevyempi ja
joustavampi vaihtoehto.(Antila 2007, 2.) Tämä vähentäisi myös maistraattien
työmäärää ja yhteiskunnan varoja. Lisäksi uudella lailla edunvalvontavaltuutuk-
sesta pyrittiin vahvistamaan ihmisten itsemääräämisoikeutta. Holhousoikeuden
ensisijaisena periaatteena on päämiehen ihmisarvon ja perusoikeuksien kunni-
oittaminen. Tämän vuoksi päämiehen itsemääräämisoikeus on pyrittävä säilyt-
tämään mahdollisimman laajana. (Antila 2007, 4.)

Itsemääräämisoikeuden toteutumisen kannalta keskeisiä elementtejä ovat seu-
raavat asiat (Antila 2007, 5):

- valtuuttaja nimeää itse valtuutetun
- valtuuttaja itse määrittelee ne asiat, jotka kuuluvat valtuutuksen piiriin
- valtuuttaja voi itse vaikuttaa siihen, kuinka intensiivisesti maistraatin on
valvottava valtuutetun toimintaa.

Lain valmistelu johti hallituksen esitykseen (HE 52/2006 vp). Eduskunta hyväk-
syi lain 6.2.2007. Laki edunvalvontavaltuutuksesta 25.5.2007/648 tuli voimaan
1.11.2007.

Laki edunvalvontavaltuutuksesta antaa oikeudellisen välineen niille, jotka ha-
luavat luoda turvallisen järjestelmän toimintakykynsä mahdollisen heikentymi-
sen varalle. Professori Helinin (2007) mukaan lain perusajatuksena on:

- luoda tiukat muotovaatimukset valtakirjalle (pyritään siihen, että valtuutta-
ja harkitsee asiaansa huolellisesti)
- saattaa valtuutus voimaan vasta, kun viranomainen on sen vahvistanut
tällä, ehkäistään yrityksiä valtuuttajan hyväksikäyttöön, estetään valtuu-
tusten ennenaikainen käyttö, lisätään kolmansien osapuolten luottamusta
valtuutukseen, saatetaan valtuutus valtuuttajan lähipiirin tietoon
- aikaan saada valtuutetun toiminnan viranomaisvalvonta (ehkäistään val-
tuutuksen väärinkäyttöä ja mahdollistetaan turvataso, joka on sama kuin
edunvalvonnassa)
- rekisteröidä valtuutus (turvataan mahdollisuus saada tieto siitä, kuka on
päämiehen laillinen edustaja).

Lain taustatekijänä voidaan pitää myös kansainvälisiä vaikutteita. Euroopan neuvosto suosittaa, että maat harkitsevat tarvetta mahdollistaa ja säännellä oikeudellisia järjestelyjä, joiden avulla vielä toimintakykyinen henkilö voi varautua tulevaan toimintakyvyttömyyteensä. Suomi toteuttaa suositusta edunvalvontavaltuutuslain avulla ja Norja ja Ruotsi valmistelevat vastaavia lakeja. Edunvalvontavaltuutus on käytössä muun muassa Englannissa, Skotlannissa ja Walesissa. (Antila 2007, 8.)

2.2 Lain hyödyt ja haasteet

Edunvalvontavaltuutuksen edut ovat huomattavat verrattuna perinteiseen edunvalvontaan. Laki antaa mahdollisuuden edistää itsemääräämisoikeutta ja oikeusturvan toteutumista. Holhoustoimilain säätelemässä edunvalvonnassa puututaan ihmisten itsemääräämisoikeuteen. Jos henkilö pyytää edunvalvojan määräämistä itselleen, edunvalvojan määrääminen edellyttää, että edunvalvonnan tarve on jo olemassa, kun edunvalvojaa haetaan ja määrätään. Edunvalvontavaltuutuksessa henkilö voi sen sijaan järjestää itse etukäteen taloudellisten asioidensa hoidon siinä tapauksessa, että tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan. Tällainen ennakoiva suunnittelun mahdollisuus auttaa edistämään itsemääräämisoikeutta ja toteuttaa oikeusturvaa. (Mäki-Petäjä-Leinonen 2007, 15.)

Edunvalvontavaltuutuslain hyöty valtuuttajalle sekä yhteiskunnalle tulee siinä, että edunvalvontavaltuutuksessa valtuutettu ei tarvitse maistraatin lupaa päämiehensä puolesta tekemiin oikeustoimiin, ellei valtakirjassa ole toisin määrätty. Lupamenettely merkitsisi hakemusta maistraattiin, luvan käsittelyä ja luvan maksullisuutta.

Edunvalvontaa kevyempiin ratkaisuihin päädyttäessä ongelmana on kasvava väärinkäytösten riski. Itsemääräämisoikeuden vahvistamisen vastinpariksi tarvitaan toimintakyvyttömän henkilön suojaamista. Edunvalvontalaissa on pyrkimys löytää tasapaino yhtäältä asioiden kevyen ja joustavan hoitamisen ja toisaalta

toimintakyvyttömän henkilön suojaamisen välillä. Suojaamiskeinoina on säädetty valtakirjan tiukat muotovaatimukset, voimaantulo vasta viranomaiskontrollin läpäisyn jälkeen ja maistraatin valvonta. (Antila 2007, 6 - 7.)

3 EDUNVALVONTAVALTUUTUS

Edunvalvontavaltuutus voi koskea valtuuttajan taloudellisia asioita, hänen henkilöään koskevia tai molempia asioita. Laissa edunvalvontavaltuutuksesta on 2 §:ssä säännökset siitä, missä asioissa valtuutettu voidaan oikeuttaa edustamaan valtuuttajaa. Ratkaiseva merkitys on lisäksi sillä, kuka valtuutettuna toimii. Valtuuttaja on saanut vapaasti harkita, kehen valtuuttaja on halunnut luottaa. Edunvalvontavaltuutukseen kuuluu valtakirja, joka laaditaan ja joka aikanaan voi aktivoitua maistraatin vahvistuksella.

3.1 Edunvalvontavaltakirja ja sen muotomääräykset

Edunvalvontavaltuutus tehdään laatimalla valtakirja. Valtakirjalle on säädetty tiukat muoto- ja vähimmäisvaatimukset ja sen laatiminen on rinnastettavissa testamentin laatimiseen. Valtakirja on tehtävä kirjallisesti. Valtuuttajan on allekirjoitettava valtakirja kahden esteettömän todistajan ollessa läsnä yhtä aikaa tai tunnustettava siinä oleva allekirjoituksensa.

Valtakirjassa on EVVL 6 §:n mukaan käytävä ilmi:

- 1) valtuuttamistarkoitus
- 2) asiat, joissa valtuutettu oikeutetaan edustamaan valtuuttajaa
- 3) valtuuttaja ja valtuutettu sekä
- 4) määräys, jonka mukaan valtuutus tulee voimaan siinä tapauksessa, että valtuuttaja tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan.

Edunvalvontavaltuutuslakia ei sovelleta valtuutukseen, josta kohdan 4 tarkoittama määräys puuttuu.

Todistaminen on valtakirjaan liittyvä pakollinen muotovaatimus. Todistuslausuma EVVL 7 §:ssä määrätään, että todistajien on merkittävä allekirjoituksensa oheen syntymäaikansa ja yhteystietonsa sekä todistamisen paikka ja aika. Samoin on mainittava, että todistajat ovat yhtä aikaa läsnä valtakirjaa tehtäessä. Lain 6 §:n mukaan todistajien tulee tietää, että asiakirja on edunvalvontavaltakirja, mutta sen sisältöä ei tarvitse todistajille ilmaista. Todistuslausumassa on oltava merkintä valtuuttajan kyvystä ymmärtää valtakirjan merkitys ja muut seikat, jotka voivat vaikuttaa valtakirjan pätevyYTEEN.

Edunvalvontavaltuutuksen yleisenä edellytyksenä EVVL 5 §:n mukaan on, että valtuutus on tehty 1.11.2007 jälkeen. Valtuutuksen voi tehdä 18 vuotta täyttänyt täysi-ikäinen henkilö, joka on kykenevä ymmärtämään valtakirjan merkityksen. Valtuutuksessa henkilö valtuuttaa valitsemansa henkilön huolehtimaan asioistaan.

Edunvalvontavaltuutus on valtuutus, jossa valtuuttamisen yleiset opit ja periaatteet soveltuvat. Laissa on kuitenkin lukuisia säännöksiä, jotka merkitsevät poikkeamista em. periaatteista ja jotka erottavat edunvalvontavaltuutuksen oikeustoimilain (228/1929) mukaisesta valtuutuksesta. (Helin 2007.)

Edunvalvontavaltakirjan tekeminen on tärkeä oikeustoimi sekä valtuuttajan että valtuutetun kannalta. Siksi on tarpeen harkita huolellisesti erilaisia vaihtoehtoja ja varmistua siitä, että valtakirja täyttää sille asetetut vaatimukset. Tämä edellyttää sitä, että osapuolet tuntevat riittävästi asiaa koskevia säännöksiä. Suositeltavinta on kääntyä valtakirjan tekemistä varten asiantuntijan, esimerkiksi pankin lakimiehen, puoleen.

3.2 Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo ja lakkaaminen

Edunvalvontavaltuutus tulee voimaan valtuutetun hakemuksesta EVLL 10.1 § mukaan, kun maistraatti on vahvistanut valtuutuksen. Valtuuttajan kotikunnan

maistraatille on esitettävä alkuperäinen valtakirja. Holhousviranomaisen on 26 §:n mukaan varattava valtuuttajalle tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksen johdosta. Vahvistamisen yhteydessä edunvalvontavaltuutukset merkitään holhousasioiden rekisteriin. Ulkopuoliset voivat saada tästä väestötietojärjestelmään kuuluvasta rekisteristä tiedon siitä, kuka on oikeutettu edustamaan toimintakyvyttöä henkilöä. Valtuutus tulee voimaan ja valtuutetun kelpoisuus alkaa heti maistraatin päätöksenantohetkellä. Vahvistamisen edellytyksenä on myös se, että maistraatti on saanut lääkärinlausunnon. Lausunnosta tulee ilmetä, että valtuuttaja ei kykene terveydentilansa vuoksi itse huolehtimaan asioistaan, joita valtuutus koskee. Vahvistuspäätöksen hinta on 100 euroa syyskuussa 2010 (Maistraatti).

Edunvalvontavaltuutus voi lakata useilla eri perusteilla. Edunvalvontavaltuutuksessa on lisäksi erotettava valtuutuksen peruuttaminen sekä ennen valtuutuksen voimaantuloa että voimaantulon jälkeen. Jos valtuutusta ei ole vielä vahvistettu, valtuutus päättyy seuraavissa tapauksissa: tehdään uusi valtakirja, otetaan valtakirja pois valtuutetulta tai ilmoitetaan valtuutetulle peruutuksesta. Vahvistettu valtuutus päättyy kun valtuuttaja peruuttaa valtuutuksen, valtuutettu luopuu tehtävästään, valtuuttajalle määrätään virallinen edunvalvoja tai kun valtuuttaja kuolee. Valtuuttajalle voidaan määrätä holhoustoimilain mukainen virallinen edunvalvonta esimerkiksi silloin, kun valtuuttaja ja valtuutettu eivät pääse yhteisymmärrykseen tilien käytöstä eikä asiassa saavuteta neuvottelemalla toimivaa ratkaisua. (OPK lakipalvelut 2007.)

3.3 Edunvalvontavaltuutuksen osapuolten asema

Koska edunvalvontavaltuutus perustuu valtuutuksen tekemiseen tulevaisuutta varten, on valtakirjaan kirjattava valtuuttaja ja valtuutettu. Valtakirjaan on suositeltavaa ottaa mukaan myös toissijainen valtuutettu ja varavaltuutettu. Valtuutus annetaan nimetylle luonnolliselle henkilölle. Oikeushenkilölle ei valtuutusta voida antaa. (OPK lakipalvelut 2007.)

Lain mukaan valtuuttajalla säilyy oikeustoimikelpoisuus edunvalvontavaltuutuksen vahvistamisen jälkeenkin. Toisin sanoen vahvistuksesta ei voi päätellä onko valtuuttaja oikeustoimikelpoinen vai ei. Tästä seuraa se, että valtuuttajalla ja valtuutetulla on valtuutetun kelpoisuuden piiriin kuuluvissa taloudellisissa asioissa rinnakkainen puhevalta. Jos valtuuttaja ja valtuutettu ovat eri mieltä tietyistä oikeustoimista, ratkaisee valtuuttajan kanta. Jos valtuutettu ei kykene ymmärtämään päätettävän asian merkitystä, valtuutettu voi edustaa valtuutettua mikäli kelpoisuus siihen riittää. (Antila 2007, 106.)

Valtuuttaja voi halutessaan nimetä yhden valtuutetun tai useita valtuutettuja. Valtuuttaja voi määrätä valtuutetuille saman tehtävän tai eri tehtäviä. Jos samaa tehtävää hoitamaan on valtuutettu useita henkilöitä, kannattaa valtakirjassa mainita ovatko valtuutetut kelpoisia edustamaan valtuuttajaa yksin vai yhdessä. Jos mainintaa ja tulkintaakaan tästä ei voi tehdä, niin lähtökohtaisesti valtuutetuilla on kelpoisuus edustaa valtuuttajaa vain kaikki yhdessä. Yhteistoimintavaroitteesta huolimatta yksikin valtuutettu voi kuitenkin pätevästi vastaanottaa valtuuttajan maksuja, kutsuja ja tahdonilmaisuja, jos kysymys on valtuutetun kelpoisuuden piiriin kuuluvasta asiasta. (Antila 2007, 27.)

Jos valtuuttaja määrää yhden valtuutetun edustamaan itseään taloudellisissa asioissa ja toisen valtuutetun henkilöönsä koskevissa asioissa, on kyseessä enemmänkin kahdesta erillisestä valtuutuksesta. Käytännössä tällaisessa tilanteessa olisi parempi laatia kaksi erillistä edunvalvontavaltakirjaa. (Antila 2007, 27.)

EVVL 17.1 §:n mukaan valtuutettu ei saa edustaa valtuuttajaa, jos tämän vastapuolena on jokin seuraavista tahoista:

- valtuuttaja itse
- valtuutetun puoliso
- joku, jota valtuutettu edustaa
- valtuutetun tai hänen puolisonsa lapsi, lapsenlapsi, sisarus, vanhempi tai isovanhempi taikka tällaisen henkilön puoliso
- valtuutetun sisaruksen lapsi
- valtuutetun vanhemman sisarus tai

- puolisukulainen.

Jos valtuuttaja haluaa nimetä valtakirjaan joko varavaltuutetun tai varavaltuutetun ja toissijaisen valtuutetun, nimetään ne valtakirjaan. Nimen lisäksi valtakirjassa on oltava yksilöintitietona vähintään valtuutettujen syntymäaika. Varavaltuutetun on tarkoitus varautua siihen, että varsinainen valtuutettu voi tulla sairauden, esteellisyyden vuoksi taikka muusta syystä tilapäisesti estyneeksi hoitamasta tehtäväänsä. Jos varsinainen valtuutettu ei ota tehtävää vastaan, luopuu siitä tai tulee pysyvästi estyneeksi hoitamaan sitä, tulee valtuutus toissijaisen valtuutetun tehtäväksi. Ero varavaltuutetun ja toissijaisen valtuutetun välillä on se, että varavaltuutettu on tilapäinen, kun taas väliaikainen ja toissijainen valtuutettu on tarkoitettu pysyväksi järjestelyksi. Vara- ja toissijainen valtuutettu voi olla sama henkilö. Tällöin sama henkilö voi hoitaa valtuuttajan asioita aina, kun varsinainen valtuutettu on tilapäisesti estynyt. Pysyvän esteen kohdatessa vara- tai toissijainen valtuutettu siirtyy sitten lopullisesti varsinaiseksi valtuutetuksi. (Antila 2007, 28.)

3.4 Valtuutetun velvollisuudet ja oikeudet

Valtakirja osoittaa kolmansille osapuolille, mihin valtuutettu on kelpoinen. Kysymys valtuutetun oikeuksista ja velvollisuuksista päämiestään kohtaan kuuluu toimeksiantosuhteen piiriin. (Helin 2007.)

Laki edunvalvontavaltuutuksesta säättää, että valtuutetun tulee valtuuttajan puolesta toimiessaan pitää tunnollisesti huolta valtuuttajan oikeuksista ja edistää hänen parastaan. Valtuuttajan velvollisuuksiin kuuluu lain mukaan huolellisuusvelvoite, kuulemisvelvoite ja salassapitovelvollisuus. (EVVL 16 §.)

Huolellisuus tarkoittaa, että valtuutetun on toimittava siten, että oikeustoimen ehdot ovat valtuutetun edun mukaiset. Valtuutetun tulee välttää esim. vahingonkorvausvelvollisuuden syntymistä valtuuttajalle. Valtuutettu voi joutua esimerkiksi valvomaan valtuuttajan puolesta sopimuskumppanin sopimusrikkomuksia

reklamoimalla niistä. Huolellisuusvelvoitetta voidaan rikkoa myös passiivisuudella eli jättämällä hoitamatta valtuuttajan asioita. (Antila 2007, 96.)

Kuuleminen tarkoittaa, että ennen kuin valtuutettu tekee päätöksen tehtäviinsä kuuluvassa asiassa, hänen on tiedusteltava valtuuttajan mielipidettä, jos asiaa on valtuutetun kannalta pidettävä tärkeänä ja kuuleminen voi tapahtua ilman huomattavaa hankaluutta. Kuuleminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos valtuuttaja ei kykene ymmärtämään asian merkitystä. Valtuutetun on pidettävä valtuuttajalle kuuluvat rahat ja muut varat erillään omista varoistaan. (Antila 2007, 97.)

Kuulemisvelvoite on EVVL 16 §:n mukaan valtuutetun velvollisuus valtuuttajaa kohtaan. Se syntyy erityisesti silloin, kun asiaa on pidettävä valtuuttajan kannalta tärkeänä. Yhteistoiminnan valtuuttajan kanssa tulee toteuttaa ja kunnioittaa ihmisoikeuksia, valtuuttajan etujen ensisijaisuutta ja valtuuttajan osallistumismahdollisuutta. Kuuleminen ei ole tarpeen valtuuttajan ollessa kykenemätön ymmärtämään asian merkitystä, eli kun valtuutettu ei ole oikeustoimikelpoinen. Hallituksen esityksessä HE 52/2006 vp todetaan, että kuulemisvelvollisuuden laiminlyönti ei vaikuta valtuutetun tekemän oikeustoimen sitovuuteen eikä siihen muutoinkaan liity suoranaista sanktiota.

Salassapitovelvollisuudesta säädetään EVLL 47 §:ssä. Lain mukaan valtuutettu ei saa ilman valtuuttajan suostumusta ilmaista edunvalvontavaltuutukseen liittyvän tehtävän perusteella tietoon saamaansa asiaa, joka valtuuttajan taloudellisen edun tai yksityisyyden suojaamiseksi on pidettävä salassa.

Valtuutetulla on oikeus palkkioon ja saada kuluistaan korvaus. Palkkion ja kulkukorvauksen määräytymistä on opinnäytetyössä käsitelty kohdassa 4.2. Valtuutetulla on myös tietojensaantioikeus. Se käsittää oikeuden saada sellaiset valtuuttajaa koskevat tiedot, jotka on tarpeen selvittää. Tietojensaantioikeus tulee esille esimerkiksi valtuuttajan hoitaessa valtuutetun taloudellisia asioita pankissa. Valtuutetulla on oikeus saada tietoja valtuuttajasta pankkisalaisuuden sitä estämättä. Valtuutetun pankissa asioiminen tulee laajasti esille 5. luvussa ”Edunvalvontavaltuutus ja pankkikäytäntö”.

Valtuutetulla ei ole oikeutta panna toista sijaansa ellei sijaista ole nimetty jo valtakirjassa. Valtuutetun tehtävänä on tehdä oikeustoimia ja päätöksiä valtuuttajan puolesta. Valtuuttajan tehtäviin ei kuulu konkreettisin toimin huolehtia valtuuttajasta ja tämän omaisuuden hoidosta. Tämä tarkoittaa sitä, että jos valtuuttaja ei kykene omatoimisesti asumaan kotonaan, valtuutetun ei tarvitse ryhtyä omaishoitajaksi, vaan valtuutetun asia on järjestää kotiapua tai hoitopaikka. Samoin valtuutettu voi tehdä tarvittaessa toimeksiannon kiinteistövälittäjälle asunto-osakkeen myymisestä. (Antila 2007, 105.)

4 EDUNVALVONTAVALTUUTUKSEN SISÄLTÖ

Edunvalvontavaltuutuslain mukaan edunvalvontavaltuutuksella valtuutettu voidaan oikeuttaa edustamaan valtuuttajaa tämän omaisuutta koskevissa ja muissa taloudellisissa asioissa.

Edunvalvontavaltuutusvaltakirjassa on oltava tietty vähimmäissisältö. Edunvalvontavaltakirjaan voidaan kuitenkin vapaasti ottaa runsaasti erilaisia määräyksiä ja ehtoja ja tehdä valtakirjasta hyvinkin yksityiskohtainen.

4.1 Edunvalvontavaltuutuksen sisältö ja sisällön rajoitukset

Edunvalvontavaltakirjassa on ilmentävä valtuuttamistarkoitus, osapuolten kelpoisuus, valtuuttajan ja valtuutetun henkilöllisyys sekä valtuutuksen voimaantulo. Valtuutus voi olla EVVL 2 §:n mukaan hyvin yleisluontoinen. Valtuutus voidaan myös rajata koskemaan vain tiettyä oikeustointa, asiaa tai omaisuutta.

Edunvalvontavaltuutukseen liittyy kuitenkin joitakin asioita, joista ei voida sopia. Valtuutusta ei voida tehdä sellaisista asioista, joita valtuuttaja ei kykene ymmärtämään. On myös korostetusti henkilökohtaisia oikeustoimia. Nämä asiat on EVVL:n 2.3 §:ssä rajattu edunvalvontavaltuutetun kelpoisuuden ulkopuolelle.

Henkilökohtaisia oikeustoimia ovat esimerkiksi avioliiton solmiminen, isyyden tunnustaminen, testamentin tekeminen tai sen peruuttaminen.

Lisäksi on asioita, joista on nimenomaan mainittava valtakirjassa ja joista oikeustoimi voidaan tehdä vain kirjaamalla ne valtakirjaan. Yksi tärkeä valtakirjaan kirjattava asia on lahjoittaminen. EVVL 18 §:n mukaan valtuutettu ei saa lahjoittaa päämiehensä omaisuutta ilman nimenomaista määräystä valtakirjassa. Lahjan antamisen perusteet on yksilöitävä valtakirjassa. Laissa tarkoitetaan perusteilla sitä, että valtakirjassa pitää yksilöidä lahjoituksen kohde, lahjan saaja ja lahjan antamisajankohta. Esimerkiksi ”valtuutetulla on valtuutuksen vahvistamisesta lähtien oikeus antaa puolestani kullekin lapselleni ja lapsenlapselleni joka vuosi heidän syntymäpäivänään 300 euron suuruinen rahalahja”. (Antila 2007, 42.)

Kun edunvalvontavaltuutus on voimassa ja valtuutettu toimii valtakirjan valtuuttamana, voi jossain elämänvaiheessa valtuuttajalla olla tarve asumisolojen järjestämiseen. Valtuutettu voi myydä kiinteistöjä päämiehen varoista vain, jos niistä on erikseen mainittu valtakirjassa. Kiinteistön myymistä koskee maakaaren muotovaatimukset. Maakaaren (MK 540/1995) mukaan kiinteistön kauppa on tehtävä kirjallisesti. Myyjän ja ostajan tai heidän asiamiestensä on allekirjoitettava kauppakirja. Kaupanvahvistajan on vahvistettava kauppa kaikkien kauppakirjan allekirjoittajien läsnä ollessa. Koska valtakirja laaditaan mahdollisesti useita vuosia, kenties vuosikymmeniä, ennen sen voimaan astumista, on mahdoton ennakoida syntykö tarvetta kiinteistön myymiselle tai missä kiinteistössä valtuuttaja mahdollisesti silloin asuu. Tämän vuoksi EVVL 20.1 §:ssä on tästä erityissäännös. Jos edunvalvontavaltakirjassa on nimenomaisesti määrätty, että valtuutettu saa edunvalvontavaltuutuksen nojalla myydä tai muuten luovuttaa valtuuttajan omistaman kiinteistön, hakea kiinnitystä taikka perustaa panttioikeuden kiinteistöön, valtuutettu on kelpoinen edustamaan valtuuttajaa näissä oikeustoimissa. Lain mukaan kiinteistöä ei tällöin tarvitse yksilöidä valtakirjaan. Asunto-osake, kuolinpesän osuus tai vuokraoikeus ja rakennus eivät ole kiinteistöjä, joten näiden luovutukseen erillistä määräystä ei tarvita.

Perinteisessä edunvalvonnassa olevat henkilöt tarvitsevat holhousviranomaisen luvan holhoustoimilain 34 §:ssä mainittujen oikeustoimen pätevyyden saamiseksi. Edunvalvontavaltuutuksessa puolestaan valtuuttajalla on vapaus määrittellä itse sovelletaanko valtuutetun tekemiin oikeustoimiin holhoustoimilain 34 §:n lupasäännöksiä vai ei. Valtakirjaan voidaan määrätä, että holhoustoimilakia sovelletaan luvanvaraisuuden osalta kokonaan tai esimerkiksi tietyiltä kohdilta. Esimerkiksi Tuomo Anttilan kirjoittamassa kirjassa *Edunvalvontavaltuutus 2007* on seuraavanlainen mallilauseke: ”Valtuutettu ei saa ilman maistraatin lupaa tehdä puolestani holhoustoimenlaissa annetun lain 34 §:n momentissa tarkoitettuja oikeustoimia”. Toinen Anttilan esimerkki on osittaisesta holhoustoimilain soveltamisesta: ” Valtuutettu ei saa ilman maistraatin lupaa antaa pantiksi eikä luovuttaa omistamaani Asunto Oy Kotipesä -nimisen yhtiön osakkeita nro 1-100 eikä luovuttaa niiden nojalla hallittua huoneistoa määräaikaikaisella sopimuksella toisen käytettäväksi pitemmäksi ajaksi kuin viideksi vuodeksi. ” (Anttila 2007, 43.)

4.2 Valtakirjan sisältöön liittyvät muut mahdolliset määräykset

Edunvalvontavaltuutusvaltakirjaan muita mahdollisia määräyksiä ovat varavaltuutetun ja toissijaisen valtuutetun määrääminen. Varavaltuutetun ja toissijaisen valtuutetun oikeudellista asemaa käsiteltiin luvun 3 kohdassa 3.3.

Muut mahdolliset määräykset valtakirjassa voivat koskea valtuutetun toiminnan valvontaa. Valvonta tarkoittaa maistraatille määrääjoin annettavaa tiliä, jos kyse on valtuuttajan edustamisesta taloudellisissa asioissa. EVVL 33 §:n mukaan valtuutetun tulee määrääjoin, kuitenkin enintään vuosittain antaa, holhousviranomaiselle tili. Valtuuttaja voi muutenkin antaa valtakirjassa määräyksiä viranomaisvalvonnasta. Jollei valtakirjassa toisin määrätä, valtuutettu on edunvalvontavaltuutuksen lakattua olemasta voimassa velvollinen viipymättä tekemään tilin tehtävänsä hoitamisesta sille, jolla on oikeus omaisuuden vastaanottamiseen.

Jollei valtuutetun palkkiosta ja kulujen korvaamisesta ole sovittu eikä valtuuttaja ole niistä määrännyt, valtuutetulla on oikeus saada valtuuttajan varoista korvaus tarpeellisista kuluistaan ja kohtuullinen palkkio tehtävänsä laatuun ja laajuuteen nähden. Kuitenkin valtuuttajan on syytä määrätä siitä jo valtakirjassa, tai hänen on annettava laista poikkeavia tai tarkempia määräyksiä. Vaihtoehtoisesti valtuuttaja ja valtuutettu voivat sopia keskenään palkkion ja kulukorvauksen perusteista. Palkkion ja kulukorvauksen pitää olla kohtuullinen. Jos palkkio tai kulukorvaus on kohtuuton, voidaan asia sovittaa oikeustoimilain 36 §:n mukaan. Palkkion suuruuteen vaikuttaa etenkin päämiehen varallisuus, sillä suuresta varallisuudesta voidaan ajatella aiheutua enemmän töitä.

4.3 Valtakirjamalleja

Liitteessä 1 oleva valtakirjamalli 1 on yleinen edunvalvontavaltakirja. Se on yksinkertainen lain vähimmäisvaatimukset täyttävä valtakirja, johon tarvitaan allekirjoitukset ja todistuslausuma. Tämän lisäksi ei välttämättä tarvita muita määräyksiä.

Liitteessä 2 olevassa valtakirjamallissa 2 on muita mahdollisia lisämääräyksiä. Varavaltuutettua ja toissijaista valtuutettua ei ole pakko määrätä. Varavaltuutettu on kuitenkin hyvä määrätä siltä varalta, jos on tarkoitus tehdä läheisten kanssa joitakin oikeustoimia; siten ei tarvitse hakea edunvalvojaa esteellisyysäänösten vuoksi. Vara- tai toissijaiseksi valtuutetuksi kannattaa siten valita luotettava, esteetön henkilö suvun ulkopuolelta. Huomioitavaa on myös, että esteellisen valtuutetun tekemä sopimus ei sido valtuuttajaa, ja kyseessä on kelpoisuuden ylitys. Kelpoisuutensa ylittänyt valtuutettu voidaan velvoittaa korvaamaan kolmannelle osapuolelle oikeustoimen sitomattomuudesta. (Helin 2007.)

Valtakirjamallissa 2 on myös Asunto Oy Mallilanpiha -nimisen yhtiön osakkeiden numeroille 350 - 469 kirjattu erillinen lupa myymiseen tai yli viiden vuoden vuokraamiseen. Valtuutettu ei olisi tarvinnut tähän oikeustoimeen erillistä lupaa, koska kyseessä on irtaimen kauppa. Jos asiasta on erillinen nimenomainen maininta valtakirjassa, niin maistraatin lupa tarvitaan. Valtakirjassa voidaan määrätä,

että valtuutettu tarvitsee luvan nimettyihin oikeustoimiin tai kaikkiin niihin oikeustoimiin, joihin edunvalvojakin tarvitsee luvan. (HolhTL 34 §.)

Mallissa 2 on myös erillinen maininta lahjan antamisesta. Valtuutettu ei saa lahjoittaa valtuuttajan omaisuutta ilman valtakirjan nimenomaista lupaa. Valtakirjassa tulee yksilöidä lahjoituksen kohde, lahjan saaja, lahjan antamisen ajankohta tai perusteet, joiden mukaan ne määräytyvät. (EVVL 18 §.)

Liitteen 3 valtakirjamallissa on esimerkki kiinteistön myymisestä. Valtuutetulla ei ole oikeutta myydä, kiinnittää eikä pantata kiinteistöjä, mikäli niistä ei ole erityistä mainintaa valtakirjassa. Kiinteistöä ei kuitenkaan tarvitse yksilöidä. (EVVL 20 §.)

Mallissa 3 on myös määräyksiä maistraatille annettavista tilintekovelvollisuuksista. Valtuuttaja voi antaa määräyksiä valtuutetulle säännöllisestä tilintekovelvollisuudesta maistraatille. Jos määräyksiä ei ole, maistraatti voi tarvittaessa pyytää antamaan tilin. (EVVL 33 §.)

Mallissa 4 on erilliset toimintaohjeet edunvalvontavaltuutetulle. Kaikkea ei kannata kirjata varsinaiseen valtakirjaan, vaan valtuutetulle voi laatia erilliset toimintaohjeet. Toimintaohjeisiin voi laittaa esimerkiksi: ”mikäli Asunto Oy Mallilanpiha -nimisen yhtiön osakkeet nro x–xx myydään, tulee alimman hyväksyttävän hinnan olla x €”. Toimintaohjeisiin voi kirjata myös palkkiosta tai muusta omaisuuden myymisestä tulevia ehtoja.

5 VIRANOMAISVALVONTA JA SEN TARPEELLISUUS

Edunvalvontavaltuutukseen kuuluu viranomaisvalvonta, koska valtuutuksessa on kyse ihmisen taloudelliseen turvallisuuteen liittyvistä asioista. Edunvalvontavaltuutuksessa valtuutetun valvonta ei ole kuitenkaan yhtä intensiivistä valvontaa kuin edunvalvojan toiminnan valvonta on holhoustoimilain mukaisessa

edunvalvonnassa. Toisaalta on pidetty kuitenkin tarpeellisena, että valtuutetun toimintaan kohdistetaan jonkinlaista viranomaisvalvontaa. (Anttila 2007, 137.)

Valtuutetun toiminnan valvonta on osoitettu maistraatin tehtäväksi. Valvonnan pohjana on omaisuusluettelo. Valtuutetun on kolmen kuukauden kuluessa valtuutuksen vahvistamisesta annettava holhousviranomaiselle luettelo niistä valtuuttajan varoista ja veloista, joiden osalta hänellä valtuutuksen mukaan on kelpoisuus edustaa valtuuttajaa. (Maistraatit.)

Valtuuttaja voi halutessaan valtakirjassa määrätä valtuutetulle perusmuotoista valvontaa tiukemman viranomaisvalvonnan. Koska valtuuttaja itse valitsee valtuutetun, valtuutetuksi tulee tavallisesti henkilö, johon päämies luottaa ja jolle hän haluaa uskoa asioidensa hoidon. Valtuuttajan ja valtuutetun välillä yleensä vallitseva luottamussuhde tekee perustelluksi sen, ettei valtuutetun toimintaa valvota samalla tavoin kuin edunvalvojan toimintaa. Toisaalta on pyrittävä esittämään se, että päämiehen luottamusta käytetään väärin ja varmistamaan se, että mahdolliset väärinkäytökset voidaan jälkikäteen selvittää. (HE 52/2006, 12.)

Valtuutettu on myös velvollinen pitämään tiliä toimenpiteistään ja antamaan holhousviranomaiselle tilin tämän sitä pyytäessä. Valtuutetulla ei sitä vastoin ole suoraan lakiin perustuvaa velvollisuutta antaa tiliä määräajoin. (HE 52/2006, 12.)

Edunvalvontavaltakirja on varautumista tulevaisuuden varalle kenties vuosikymmeniä eteenpäin. Lappeenrannan maistraatissa valtuutuksia vuoden 2010 elokuun loppuun mennessä oli tullut vireille 14 ja varsinaisia edunvalvontoja samaan ajankohtaan mennessä 240 kappaletta, suhde prosentteina 5,8 %. Vastaavasti Helsingin maistraatista saatu tieto oli, että edunvalvontavaltuuksia on tullut vireille koko lain voimassaolon aikana vasta 63 kappaletta. Vuoden 2010 elokuun loppuun mennessä vireille oli tullut 28 kappaletta, kun taas varsinaisia edunvalvontoja oli kertynyt reilut 900, joten valtuutuksia on tehty noin 3 %. Lain tarkoitus on myös vähentää maistraattien työmäärää. Koska edunvalvontavaltakirjoja on vahvistettu vielä melko vähän, ei vielä ole nähtävissä, että

edunvalvontavaltuutus olisi vähentänyt maistraattien työmäärää. (Helsingin maistraatti 2010, Lappeenrannan maistraatti 2010.)

6 EDUNVALVONTAVALTUUTUS JA PANKKIKÄYTÄNTÖ

Edunvalvontavaltuutusvaltakirjan aktivoituminen tulee esille erityisesti pankkiasioinnin yhteydessä. Koska valtakirjalla asiointi todennäköisesti lisääntyy vähitellen, olen koonnut opinnäytetyöhön asiaan liittyvää pankkikäytäntöä. Sähköisen verkkoasioinnin lisääntyminen on vaikuttanut viimeisenä vuosikymmenenä erityisesti siihen, että pankissa asioidaan entistä harvemmin. Toisaalta pankissa asioi vielä runsaasti ikääntynyttä väestöä, ja he ovat tottuneet hoitamaan kauppastoksiaan käteisellä; he maksavat laskuja pankkitiskillä ja käyttävät usein myös perinteistä pankkikirjaa. Väestön ikääntymisen ja vaurastumisen vuoksi edunvalvontavaltuutus on uusi mahdollisuus hoitaa pankkiasiointi valtakirjan avulla, kun siihen tulee tarvetta.

Pankin käytäntö on pyytää aina alkuperäinen valtakirja ja maistraatin vahvistus nähtäväksi, jotta voidaan tarkistaa valtuutetun oikeus tehdä oikeustoimia. Valtuuttajalle tai etenkin valtuutetulle rekisteröintivaatimus ei ole aina itsestäänselvyys, vaan he saattavat tulla asioimaan pankkiin pelkän valtakirjan kanssa, joka ei ole vielä virallisesti voimassa, koska sitä ei ole rekisteröity. Rekisteröintikäytäntö on tärkeä myös siksi, että pankit saavat tarkistettua maistraateista tai väestötietojärjestelmistä kenelle edunvalvontavaltuutus on vahvistettu ja kuka on henkilön laillinen edustaja.

Pankkikäytännössä on pyydettävä valtakirja nähtäväksi myös siksi, että valtakirjassa olevasta valtuutuksesta pitää tarkastaa, onko kyseessä yleisluontoinen taloudellisten asioiden hoitoon tarkoitettu valtakirja vai tiettyä oikeustoimea varten annettu valtakirja sekä mahdolliset valtakirjassa ilmaistut rajoitukset. Suurin ero aiempaan pankkikäytäntöön on se, että pankissa on ollut voimassa vaatimus yksilöidystä valtakirjasta, eikä yleisvaltakirjaa ole ennen lakia edunvalvontavaltuutuksesta pääsääntöisesti hyväksytty. Toisaalta edunvalvontavaltakirja

on saatettu laatia hyvinkin kauan aikaa sitten. Valtakirja tulee mahdollisesti voimaan vasta vuosien kuluttua ja siksi valtakirja ei voi ollakaan kovin yksityiskohmainen. Valtuutetun toimiessa edunvalvontavaltakirjalla on edunvalvontavaltuutetulla on käytännössä samanlaiset oikeudet taloudellisten asioiden ja omaisuuden hoitoon, kuin jos asioiden hoitamiseen olisi määrätty edunvalvoja. (OPK lakipalvelut 2007.)

6.1. Edunvalvontavaltuutuksella toimiminen pankissa

Asiakkaan asioidessa edunvalvontavaltakirjalla valtuutuksen voimassaolo todennetaan väestötietojärjestelmästä. Väestötietojärjestelmään on merkitty valtuutuksen voimassaolo ja edunvalvontavaltuutus. Kun valtuutettu tulee pankkiin, valtuutetun tulee esittää pankille alkuperäinen valtakirja ja maistraatin vahvistus. Pankissa asiakirjasta otetaan jäljennös tilisopimuksen liitteeksi. Valtakirjan sisällystä tarkistetaan, onko kyseessä yleinen valtuutus taloudellisten asioiden hoitoa varten vai onko valtuutus rajattu koskemaan vain tiettyjä oikeustoimia. Tämän seikan tarkastaminen on tärkeää. (OPK lakipalvelut, 2007.)

Pankkikäytännössä valtakirjasta tarkastetaan mahdolliset rajoitukset. Valtakirjassa voi esimerkiksi olla valtuutus vain henkilöä koskevia asioiden hoitoa varten, jolloin valtuutus ei oikeuta valtuutettua pankissa asiointiin. (OPK lakipalvelut 2007.)

6.2 Epäselvä edunvalvontavaltakirja

Maistraatti vahvistaa sellaisenaan muodollisesti oikean valtakirjan. Maistraatti ei tutki valtakirjan sisältöä, valtakirjan järkevyyttä tai selkeyttä. Pankin kannalta se merkitsee, että epäselvän edunvalvontavaltakirjan kohdalla pankki joutuu pohtimaan, uskaltaako valtakirjan perusteella toimia vai ei. Epäselvä valtakirja voi johtaa siihen, että valtuutusta ei hyväksytä pankissa. Tämä johtaa vuorostaan siihen, että edunvalvontavaltakirjalla toimimisen sijaan on haettava edunvalvojan määräystä. Tässä vaiheessa päämies ei kykene enää selventämään valta-

kirjan sisältöä, koska edunvalvontavaltuutus on jo voimassa. (OPK lakipalvelut 2007.)

6.3 Asiakkaan oma toimiminen pankissa

Edunvalvontavaltuutuslain mukaan edunvalvontavaltuutuksen vahvistaminen ei vaikuta henkilön oikeustoimikelpoisuuteen. Valtuutuksen vahvistaminen osoittaa kuitenkin valtuuttajan olevan kykenemätön hoitamaan omia asioitaan. Tällöin valtuuttajan omien pankkiasioiden hoitoon tulee suhtautua varauksellisesti ja käyttää tapauskohtausta harkintaa. Valtuuttajalla ja valtuutetulla on rinnakkainen toimivalta, mutta ristiriitaiset toimeksiannot, joista ei päästä yksimielisyyteen, voivat johtaa siihen, että on käytettävä tapauskohtaista harkintaa. Tällaisissa tapauksissa useimmiten on parasta ja varmintä ottaa yhteyttä maistraattiin. Ristiriitatilanteet voivat johtaa varsinaiseen edunvalvontaan. (OPK lakipalvelut 2007.)

6.4 Tilien käyttöoikeudet edunvalvontavaltuutuksessa

Asiakkaan antamat aikaisemmat tilinkäyttöoikeudet tai muut valtuutukset jäävät voimaan edunvalvontavaltuutuksen vahvistamisesta huolimatta, jos valtuuttaja näin haluaa. Toisaalta valtuutetulla on myös oikeus peruuttaa aiemmat valtuutukset. Heti ensimmäisellä kerralla, kun edunvalvontavaltakirja esitetään pankille, tilinkäyttöoikeudet olisi hyvä käydä läpi. Pankista on hyvä olla yhteydessä edunvalvontavaltuutettuun ennen kuin hyväksytään nämä aikaisemmat tavalliset valtakirjat tai tilikäyttöoikeudet. Valtuutetulla on valtuutuksen myötä oikeus peruuttaa aiemmat valtuutukset. (OPK lakipalvelut, 2007.)

6.5 Erilaiset tilit edunvalvontavaltuutuksessa

Edunvalvontavaltakirja on yleisluontoinen valtakirja, joka ei pääsääntöisesti sisällä rajoituksia. Valtuutettu voi avata valtuuttajalle, eli päämiehelle, tilejä ja lopettaa niitä. Valtuutettu voi antaa tilinkäyttöoikeuksia myös kolmannelle osapuolel-
le.

lelle, mutta ei voi siirtää omaa vastuutaan. Valtuutetulla on vastuu kolmannenkin henkilön puolesta. Tämä onkin tärkeä ottaa huomioon, sillä valtuutettu on vastuussa siitä, ettei kukaan ulkopuolinen pääse väärinkäyttämään päämiehen varoja omiin tarkoituksiinsa. Valtuuttaja, eli päämies, voi myös itse avata tilejä ja tallettaa niille varoja. Pankin puolesta kannattaa kuitenkin huomauttaa valtuuttajalle, että tilin käytöstä on hyvä sopia yhdessä valtuutetun kanssa. Suositeltavaa on käyttää niin sanotusti kahden tilin systeemiä. Silloin päämiehelle on laitettu toiselle tilille omaan käyttöönsä varoja. Toista tiliä käyttää valtuutettu päämiehen hyväksi, esimerkiksi maksamalla päämiehen laskuja, ja tarvittaessa valtuutettu siirtää tältä tililtä päämiehelle käyttörahaa. (OPK lakipalvelut, 2007.)

Valtuutetulla on käyttöoikeus päämiehensä tileihin. Valtuutettu allekirjoittaa tilinkäyttöoikeusliitteen, jolla hän antaa itselleen laajat käyttö- ja tiedonsaantioikeudet, toisin sanoen valtuutetulla on käyttö- ja tiedonsaantioikeus myös verkkopankissa. Tilinkäyttöoikeuden liitteeksi pankissa otetaan jäljennös valtakirjasta. Koska valtuutetulla on lupa antaa tilinkäyttöoikeuksia ja poistaa niitä, valtuutettu voi myös puuttua päämiehen aikaisemmin antamiin oikeuksiin. Valtuutettu voi myös peruuttaa ns. tavalliset valtakirjat. Edunvalvontavaltakirjan sisältö on ratkaiseva määriteltäessä valtuutetun tilinkäyttöoikeutta. Ratkaisevaa on, onko edunvalvontavaltakirja yleisluontoinen valtakirja vai ei, ja onko valtakirjassa rajoituksia. Edunvalvontavaltuutuksessa valtuuttaja, eli päämies, voi käyttää omia tilejään ja pysyy oikeustoimikelpoisena. Ero edunvalvontaan on se, että varsinaisessa edunvalvonnassa edunvalvoja päättää aina tilinkäytöstä suoraan holhustoimilain nojalla ja päämiehen oikeustoimikykyä on rajoitettu. (OPK lakipalvelut, 2007.)

6.6 Tilinkäyttövälineet pankissa

Valtuutettu voi sopia tarvitsemistaan tilikäyttövälineistään pankin kanssa. Päämieskin eli valtuuttaja voi sopia pankin kanssa tilinkäyttövälineistään, mutta käytännössä hänelle sopivista tilinkäyttövälineistä on hyvä sopia yhdessä valtuutetun kanssa. Tämä sen vuoksi, että edunvalvontavaltuutus on voimassa ja valtuutettu on lupautunut hoitamaan päämiehensä etua. Joissakin tilinkäyttöväli-

neissä, kuten pankkikortissa, on turvallisuussyistä hyvä sopia päiväkohtaiset käyttörajat. Korttia koskevan käyttörajoituksen voi ohjelmoida korttiin päiväkohtaisiin maksimimääräisiin euromääräisiin automaattinostoihin ja kaupassa maksettaessa euromääräisiin ostoihin. Myös tilikohtaisen käyttörajoituksen voi tehdä. Tilikohtainen käyttörajoitus tarkoittaa päivittäistä euromääräistä käyttörajaa tiliä kohden. (OPK lakipalvelut, 2007.)

6.7 Sijoitukset pankissa

Edunvalvontavaltuuttajalla voi olla tarvetta hakea omaisuudelleen parempaa tuottoa kuin pelkkä tilitallettaminen. Osakesijoittamiseen asiakas tarvitsee käytännössä arvo-osuustilin. Valtuutettu voi avata arvo-osuustilin, jos valtakirja on yleisluontoinen eikä siinä ei ole rajoituksia. Samoin yleisluontoisella valtakirjalla on valtuutetulla oikeus lopettaa arvo-osuustili. Jos päämies haluaa avata tai lopettaa arvo-osuustilejä, pankissa on huomautettava, että käytöstä sovitaan valtuutetun kanssa. Valtuutettu voi itsenäisesti määrätä sijoituksista, esimerkiksi pörssiosakkeiden tai rahasto-osuuksien myynnistä tai ostamisesta. Käytännössä valtuuttaja antaa omaisuudenhoitovaltuutuksen arvo-osuustilin käytölle. Näihin toimenpiteisiin ei tarvita maistraatin lupaa, ellei valtakirjassa toisin ole määrätty. Valtakirjan sisältö on aina tarkastettava ennen sijoitusten tekemistä. Omaisuudenhoitovaltuutus ei käy, jos valtakirja ei ole yleisluontoinen tai jos siinä on rajoituksia. Valtuuttaja voi itsekin päättää osakekaupoista, tai merkitä tai lunastaa itselleen rahasto-osuuksia, koska valtuuttaja on oikeustoimikelpoinen. Jos päämies asioi yhä itse pankissa, on suositeltavaa, että päämies ja valtuutettu hoitavat sijoituksiin liittyvät asiat yhdessä. (OPK lakipalvelut, 2007.)

6.8 Luoton ottaminen ja vakuuden antaminen

Valtuutettu voi päättää itsenäisesti velan ottamisesta tai vakuuden antamisesta. Maistraatin lupaa ei tarvita, ellei valtakirjassa ole toisin määrätty. Huomioitavaa on, että valtuutettu voi olla esteellinen toimenpiteeseen ja asiassa voi olla eturistiriita.

Valtuuttaja voi periaatteessa itsekkin päättää velan ottamisesta tai vakuuden antamisesta, mutta käytännössä Finanssialan Keskusliiton mukaan päämiehen omaan luotonottoon ja vakuuden antamiseen on suhtauduttava suurella varauksella. Käytännössä suositellaan, että valtuuttaja ja valtuutettu hoitavat asian yhdessä. Edunvalvontavaltuutuksen vahvistaminen on siis tosiasiassa osoittanut sen, että henkilön oma toimintakyky on heikentynyt. Panttaamiseen liittyvät asiat tulee hoitaa edunvalvontavaltuutetun kanssa, mikäli hänellä on valtakirjan mukaan oikeus edustaa valtuuttajaa panttaamiseen liittyvissä asioissa. Jos valtuuttaja ymmärtää asian merkityksen, asia voidaan hoitaa yhdessä valtuuttajan ja valtuutetun kanssa. Jos valtuutettu ja valtuuttaja ovat erimielisiä asiasta, asiassa voidaan hakea virallista edunvalvojaa. (OPK lakipalvelut, 2007.)

6.9 Kiinteistö vakuutena edunvalvontavaltuutuksessa

Edunvalvontavaltuutuksessa valtakirjan sisältö määrää, voiko kiinteistöstä saada vakuuden. Jos edunvalvontavaltakirjassa on valtuutus kiinnittää ja pantata kiinteistö, niin valtuutettu voi päättää itsenäisesti vakuuden antamisesta. Tähän ei tarvita maistraatin lupaa, ellei siitä ole valtakirjassa määrätty. Valtakirjassa ei ole tarvinnut yksilöidä kiinteistöä, joten kiinteistötunnusta ei tarvita, koska valtakirja laaditaan etukäteen ja se saattaa tulla voimaan vasta hyvinkin pitkän ajan kuluttua. Siihen mennessä valtuuttajan asunto tai kiinteistö on jo saattanut muuttua. Huomattavaa on myös, että vuokraoikeudella sijaitsevan rakennuksen panttaamiseen ja kiinnittämiseen ei tarvita erityistä määräystä valtakirjassa, koska kyse ei ole kiinteistöstä. (OPK lakipalvelut, 2007.)

Jos valtakirjassa ei ole valtuutusta kiinnittää tai pantata kiinteistöä, niin valtuutettu ei voi toimia näissä asioissa. Kiinnittämistä ja panttausta varten on siten haettava väliaikainen edunvalvoja. Siten käytännössä tämä toimenpide tarvitsee maistraatin luvan.

6.10 Tallelokero ja asiakirjasäilytys pankissa

Edunvalvontavaltuutettu voi käyttää pankissa olevaa tallelokeroa ja asiakirjasäilytystä. Kun valtuutettu tulee pankkiin tallelokerokäynnille tai haluaa käyttää asiakirjasäilytystä ensimmäisen kerran, lokerossa olevat varat luetteloidaan ja tallelokeron sisällöstä tehdään pöytäkirja kahden henkilön läsnä ollessa. Tällä dokumentoinnilla varmistetaan valtuutetun oikeussuojaa, koska tallelokerossa tai asiakirjasäilytyksessä voi olla esimerkiksi valtuuttajan testamentti. (OPK lakipalvelut, 2007.)

6.11 Valtuuttajan pankkisalaisuus

Finanssialan Keskusliitto julkaisee sivustoillaan pankkisalaisuusohjeet. Edunvalvontavaltuutus on menneisyyteen ulottuva tiedonsaantioikeus niiden asioiden osalta, jotka valtakirja kattaa. Valtuutettu saa tietoja kaikista päämiehensä pankkiasioista myös valtuutuksen vahvistamista edeltävistä ajoista. Jos valtuutus on annettu vain tiettyä tehtävää varten, saa tietoja antaa vain tähän tehtävään liittyvistä asioista. Valtuuttaja saa luonnollisesti tietoja kaikista omista pankkiasioistaan. (OPK lakipalvelut, 2007.)

Edunvalvontavaltuutuksen päätyttyä valtuutetulla on oikeus saada tiedot päämiehensä pankkiasioista valtuutuksen voimassaoloajalta. Jos valtuutettua on vaihdettu, uudella valtuutetulla on oikeus saada tietoja myös aiemman valtuutetun aikaisista päämiehen pankkiasioista. Pankki on velvollinen salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä antamaan holhousviranomaiselle ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi.

6.12 Testamentti ja perunkirjoitus

Laki edunvalvontavaltuutuksesta 2.3 §:ssa kerrotaan korotetusti henkilökohtaisista asioista ja ne on rajattu edunvalvontavaltuutetun oikeustoimikelpoisuuden ulkopuolelle. Oikeustoimia, joita valtuutettu ei voi tehdä valtuuttajan puolesta, on

testamentin tekeminen ja sen peruuttaminen. Jos valtuuttaja ymmärtää asian, valtuuttaja voi itse tehdä testamentin. Valtuutettu voi ottaa tiedoksi ja hyväksyä päämiehensä puolesta testamentin, jos valtuutetulla on oikeus edustaa päämiestään taloudellisissa asioissa. Jos valtuuttaja ymmärtää asian merkityksen sekä valtuutetun että valtuuttajan on hyvä allekirjoittaa tiedoksianto- ja hyväksymisilmoitus. (OPK lakipalvelut, 2007.)

Valtuutetulla on oikeus edustaa päämiestään perunkirjoituksessa, jos valtakirjaan on merkitty oikeus edustaa päämiestä taloudellisissa asioissa.

6.13 Perinnöstä luopuminen, ositus- ja perinnönjako

Koska valtuutetulla ei ole oikeutta lahjoittaa valtuuttajan omaisuutta ellei valtakirjassa ei ole asiasta erityistä määräystä, perinnöstä luopuminen on rinnastettavissa lahjoitukseen. Pääsääntöisesti perinnöstä ei ole mahdollista luopua valtakirjan nojalla. Toisaalta maistraatin lupaa ei tarvita perinnöstä luopumiseen, mikäli valtakirjassa ei ole siitä erikseen mainintaa. Samoin lupaa ei tarvita ositukseen tai perinnönjakoon, ellei valtakirjassa ole erikseen määrätty. Jos valtuutettu voi edustaa päämiestään taloudellisissa asioissa, voi valtuutettu edustaa myös osituksessa ja perinnönjaossa. Jos valtuuttaja ymmärtää asian merkityksen, sekä valtuutettu että valtuuttaja allekirjoittavat sopimukset. (OPK lakipalvelut, 2007.)

7 KYSELYTUTKIMUS EDUNVALVONTAVALTUUKSESTA

7.1 Yleistä kyselytutkimuksesta

Edunvalvontavaltuutus liittyy moniin pankin palveluihin. Koska kyse on lain tarkoin säätelemästä menettelystä, ihmisen on lähes välttämätöntä saada asiantuntija-apua tässä asiassa. Pankin palveluun kuuluu neuvonta tässäkin asiassa.

Tutkimuksella pyrin selvittämään asiakkaiden mielipiteitä, tietämystä ja kokemuksia edunvalvontavaltuutuksesta

Kyselytutkimus on tehty laatimalla asiakkaille kyselylomake syksyllä 2009. Vastajiksi haluttiin Etelä-Karjalan Osuuspankin asiakkaita. Satunnaisotannalla valittiin 40–75-vuotiaita asiakkaita, joilla on yli 20000 euron arvosta talletuksia tai sijoituksia pankissa. Kyselylomakkeen liitteeksi annettiin Oikeusministeriön esite edunvalvontavaltuutuksesta sekä Osuuspankin oma tuotelehti edunvalvontavaltuutuksesta. Satunnaisotannan tarkoituksena oli ottaa kattavasti asiakkaita eri ikäryhmistä ja siksi siihen valittiin 40–75 -vuotiaita asiakkaita. Tässä otannassa asiakkailla oli talletusten määrä vähintäänkin kohtuullinen, ja oletettavasti heillä oli mielenkiintoa ennakoida tulevaisuutta kaiken varalta ja tarvetta miettiä taloudellisten asioiden hoitoa pitkäjänteisesti.

Tutkimuksessa jaottelin asiakkaat eri ikäryhmiin 10 vuoden välein. Näin sain lisää tietoa, missä iässä edunvalvontavaltuutus alkaa herättää kiinnostusta. Jaottelin ryhmät miehiin ja naisiin sekä ikäryhmiin 40–59-vuotiaisiin, 60–69-vuotiaisiin ja 70–75-vuotiaisiin.

Kyselylomakkeen lähetettiin 338 asiakkaalle, joista miehiä oli 167 ja naisia 171. Vastauksia palautui miehiltä 26 ja naisilta 50. Vastausprosentiksi tuli siten 22,5 % ja siitä miesten osuus oli 15,6 % ja naisten osuus 29,2 %. Virhemarginaali vastauksissa oli noin 3 %, koska osassa vastauksissa oli tulkinnan varaa. Esimerkiksi kohdassa 12 kysyttiin: ”Koetko tarpeelliseksi laadituttaa edunvalvontavaltakirjan? Kyllä vai ei.” Ei-kohdan vastauksina oli myös: ei nyt, ehkä myöhemmin tai sitten oli pelkkä tyhjä. Tulkitsin nämä ei-vastaukseksi, koska päätöstä ei oltu tehty. Mielestäni kyllä-vastaus on selvä päätös.

7.2 Kyselylomakkeen tulokset

Kyselylomakkeen tulokset jaottelin kahteen osioon: laskennalliset tulokset käsitelen tässä luvussa ja sanalliset tulokset luvussa 7.3.

7.2.1 Valtakirjan teettäminen ja kiinnostus, kysymykset 3 ja 12

Aluksi selvitettiin sitä, kuinka moni oli kuullut edunvalvontavaltakirjasta ja minkä ikäiset ihmiset ovat kiinnostuneet teettämään edunvalvontavaltakirjan. Kysymykset esitettiin kyselylomakkeessa kohdassa 3 ja 12. Vastanneista 26 miehestä 11 oli kuullut edunvalvontavaltakirjasta ja 6 aikoo teettää, kun taas 15 asiakasta ei ollut kuullut valtakirjasta ja 3 aikoo teettää edunvalvontavaltakirjan. Tästä päätellen tieto miespuolisilla asiakkailta auttaa päätöksen teossa. Naisasiakkaiden 50 vastauksesta valtuutuksen teettämisestä oli kuullut 18 ja 10 aikoo sellaisen teettää. Toisaalta 32 ei ollut kuullut edunvalvontavaltuutuksesta ja 11 aikoo silti teettää valtakirjan.

Vastanneista 26 miehestä 9 (34,6 %) aikoo yleensäkin teettää valtakirjan jossain vaiheessa ja 50 naisesta 21 (42,0 %) on teettämässä edunvalvontavaltakirjan.

Taulukko 1. Edunvalvontavaltuutuksen tuntemus ja valtakirjan teettäminen.

Miehet:	vastauksia	26	
	kuullut	teettää	prosentteina
	11	6	54,5 %
	ei kuullut	teettää	prosentteina
	15	3	20,0 %
Naiset:	vastauksia	50	
	kuullut	teettää	prosentteina
	18	10	55,6 %
	ei kuullut	teettää	prosentteina
	32	11	50,0 %

Taulukko 2. Edunvalvontavaltakirjan aikovat teettää miehet ja naiset.

Miehet:	vastauksia 26	
	aikovat teettää	prosentteina
	9	34,6 %
Naiset:	vastauksia 50	
	aikovat teettää	prosentteina
	21	42,0 %

Tämä jälkeen jaettiin vielä edunvalvontavaltakirjan teettämiseen halukkuudet iän mukaan 45–59-vuotiaisiin miehiin ja naisiin sekä 60–69-vuotiaisiin miehiin ja naisiin sekä 70–75-vuotiaisiin miehiin ja naisiin.

45–59-vuotiaita miehiä yhteensä 9 ja joista aikoo teettää 4	(44,4 %)
45–59-vuotiaita naisia yhteensä 16 ja joista aikoo teettää 7	(43,6 %)
60–69-vuotiaita miehiä yhteensä 9 ja joista aikoo teettää 3	(33,3 %)
60–69-vuotiaita naisia yhteensä 21 ja joista aikoo teettää 11	(52,4 %)
70–75-vuotiaita miehiä yhteensä 8 ja joista aikoo teettää 2	(25,0 %)
70–75-vuotiaita naisia yhteensä 11 ja joista aikoo teettää 2	(18,2 %)

Vaikka otanta oli suppea, tuloksia voidaan tulkita niin, että nuoremmat ovat kiinnostuneimpia teettämään edunvalvontavaltakirjan. Yllättäen vanhempi ikäluokka ei näytäkään olevan kaikkein kiinnostunein tästä mahdollisuudesta, vaikka se olisi heille todennäköisemmin tarpeellisempi kuin nuoremmille ikäluokille. Kyselytutkimuksen mukaan miesten tietämys edunvalvontavaltuutuksesta auttaa päättämään teetetäänkö edunvalvontavaltakirja (Taulukko 1). Kyselytutkimuksesta kävi myös ilmi, että naiset ovat jonkin verran innokkaampia laadittutamaan edunvalvontavaltakirjan (Taulukko 2). Naisista pari ei ilmoittanut ikäänsä, joten he eivät ole laskennassa mukana.

7.2.2 Ero edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan välillä sekä edunvalvontavaltakirjaan merkittävät asiat, kysymykset 6 ja 7

Edunvalvontavaltuutuslain lähtökohtana on ollut henkilön itsemääräämisoikeuden lisääminen. Edunvalvontavaltuutuksessa henkilö itse määrittelee ne asiat, joita valtuutus koskee ja valitsee sen henkilön tai ne henkilöt, joille valtuutus halutaan antaa.

Kyselylomakkeen kysymys kohdassa 6 oli: ”Tiesitkö, että edunvalvontavaltuutus eroaa edunvalvonnasta siten, että henkilö voi itse etukäteen määritellä ne asiat, joita valtuutus koskee ja valita sen henkilön / ne henkilöt, joille valtuutus halutaan antaa? ”

Kysymys 7 oli seuraava. ”Tiesitkö, että edunvalvontavaltuutettu ei tarvitse oikeustoimiin maistraatin lupaa eikä ole tilivelvollinen, ellei valtakirjassa ole asiasta erikseen määrätty?” Vastaukset tähän verrattiin kysymykseen 6 kyllä vastauksiin.

- 45–59-vuotiaat miehet: vastanneita 9, joista eron edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan välillä tietää 1, ja hän ei tiennyt maistraatin käytäntöä
 - suhteutettuna 11,1 %
- 45–59-vuotiaat naiset: vastanneita 16, joista edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan erot tietää 5, joista 4 tiesi maistraatin käytäntöä
 - suhteutettuna 31,3 % ja 25,0 %
- 60–69-vuotiaat miehet: vastanneita 9, joista eron edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan erot tietää 2, joista 1 tiesi maistraatin käytäntöä
 - suhteutettuna 22,2 % ja 11,1 %
- 60–69-vuotiaat naiset: vastanneita 21, joista edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan erot tietää 11, joista 7 tiesi maistraatin käytäntöä
 - suhteutettuna 52,4 % ja 33,3 %

- 70–75-vuotiaat miehet: vastanneita 8, joista edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan erot tietää 4, joista 2 tiesi maistraatin käytäntöä
 - suhteutettuna 50,0 % ja 25,0 %
- 70–75-vuotiaat naiset: vastanneita 10, joista edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan erot tietää 4 joista 3 tiesi maistraatin käytäntöä
 - suhteutettuna 40,0 % ja 30,0 %

Ne, jotka eivät tieneet eroa edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan välillä, eivät myöskään tieneet sitä, että edunvalvontavaltuutettu ei tarvitse oikeustoimiin maistraatin lupaa eikä ole tilivelvollinen, ellei valtakirjassa ole asiasta erikseen määrätty. Vastauksista voidaan päätellä, että edunvalvontavaltuutus on vastaajille vielä melko tuntematon asia. Ikäryhmittäin katsottuna edunvalvontavaltuutus on tutumpi vanhemmille kuin nuoremmille, ja naiset ovat hieman valvetuneempia kuin miehet.

7.2.3 Edunvalvontavaltakirjaan tulevia asioita, kysymys 8

Kyselylomakkeessa kohdassa 8. kysyttiin: ”Minkälaisia asioita varten voisit laadituttaa edunvalvontavaltakirjan?” Pääsääntöisesti vastauksissa ei ollut merkittävää eroa eri ikäryhmien välillä. Tärkeiksi asioiksi koettiin yleensä pankkiasiointi, kuten laskujen maksu, sijoitusten hoitaminen, kiinteistön myyminen ja sopivan asumisen järjestäminen, vakuutusasioiden hoitaminen ja terveydenhoitoon liittyvät asiat. Pankkitalletustilien avaamiseen oli vähiten kiinnostusta; 73 asiakkaasta vain 13 kokee tärkeäksi tilin avaamisen. Koska tietoa edunvalvontavaltuutuksesta oli vähän ja kyselylomakkeessa oli suppeasti informaatiota, mahdollisuutta rinnakkaisen käyttötilin avaamisen ei tunnettu. Tällainen menettely mahdollistaisi lisäksi määräaikaisten tilien korkotuoton hyödyntämisen.

Kyselylomakkeen kohdassa 8 kartoitettiin lisäksi toiminimellä tai ilman yhtiökumppaneita toimivan yrittäjän kantaa kysymykseen: ”Voisitko laadituttaa edunvalvontavaltakirjan siltä varalta, että yrityksen asiat hoituisivat yllättävissäkin tilanteissa esimerkiksi äkillisessä sairastapauksessa tai onnettomuudessa?”

Kyllä-vastauksia tuli 53, vastaamatta jätti 14 ja kielteisen vastauksen antoi 8. Vastaajista 86,9 % otti myönteisen kannan.

7.2.4 Pankkisalaisuus ja edunvalvontavaltakirja, kysymys 9

Kyselylomakkeessa kohdassa 9 kysyttiin tiesikö vastaaja, että ilman tilinkäyttö-oikeutta toinen henkilö ei voi maksaa asianomaisen laskuja tililtä, eikä pankki voi antaa minkäänlaisia tietoja toisesta henkilöstä, ei edes tietoja asiakkuudesta pankkisalaisuuden takia. Kysymykseen vastattiin seuraavasti: kyllä 64, vastaamatta 1 ja ei 10. Tilinkäyttöoikeudesta oltiin siis varsin hyvin tietoisia, 86,5 % vastaajista tiesi siitä. Pankkisalaisuus on olennainen osa pankin toimintaa. Pankissa pankkiohjeiden mukaan tilinkäyttöoikeuksiin kiinnitetään jatkuvasti huomiota, kun tehdään esimerkiksi tilisiirtoja.

7.2.5 Kenelle valtuutus halutaan antaa, kysymys 13

Kyselylomakkeessa kohdassa 13 tiedusteltiin ”Kenelle voisi todennäköisemmin antaa valtakirjassa valtuutuksen?” Vastauksiin sai valita useampia kohtia ja vastaukset jakautuivat naisten ja miesten mukaan ikäryhmittäin seuraavasti:

45–59-vuotiaat miehet antaisivat valtuutuksen:

puolisolle	50,0 %
täysi-ikäiselle lapselle	62,5 %
sukulaiselle	12,5 %

45–59-vuotiaat naiset antaisivat valtuutuksen:

puolisolle	81,3 %
täysi-ikäiselle lapselle	50,0 %
sukulaiselle	25,0 %
jollekin muulle	18,3 %

60–69-vuotiaat miehet antaisivat valtuutuksen:

puolisolle	50,0 %
täysi-ikäiselle lapselle	50,0 %
jollekin muulle	25,0 %

60–69-vuotiaat naiset antaisivat valtuutuksen:

puolisolle	38,1 %
täysi-ikäiselle lapselle	81,0 %
sukulaiselle	4,8 %
jollekin muulle	4,8 %

70–75-vuotiaat miehet antaisivat valtuutuksen:

puolisolle	50,0 %
täysi-ikäiselle lapselle	50,0 %
sukulaiselle	12,5 %
jollekin muulle	12,5 %

70–75-vuotiaat naiset antaisivat valtuutuksen:

puolisolle	60,0 %
täysi-ikäiselle lapselle	60,0 %
sukulaiselle	10,0 %
jollekin muulle	10,0 %

Jos verrataan kaikkia vastauksia, niin valtuutuksen antaisivat 73 vastanneesta seuraavasti:

puolisolle	53,4 %
täysi-ikäiselle lapselle	61,6 %
sukulaiselle	11,0 %
jollekin muulle	12,3 %

Edunvalvontavaltuutuksessa korostuu itsemääräämisoikeus. Luottamus on tärkeää ja tutkimustuloksen mukaan eniten luotetaan täysi-ikäiseen lapseen. Tämä on tietenkin ymmärrettävää. Toisaalta myös puoliso koetaan luotettavaksi valtuutuksen hoitajaksi. Ikäryhmästä naiset 45–60 vuotta valitsisivat puolison, mut-

ta vanhemmiten luottamus lapsiin ilmeisesti kasvaa, kun lapsille tulee ikää ja heidän elämänsä alkaa vakiintua. Iän karttuessa puolisoikin ikääntyy ja puolison toimintakyky saattaa heikentyä, joten lapsi halutaan valita tehtävään myös sen vuoksi.

7.3 Sanallisia arviointeja edunvalvontavaltuutuksesta

Kyselylomakkeessa pyydettiin kolmessa vapaasanaaisessa kysymyksessä kartoittamaan edunvalvontavaltuutukseen liittyviä asioita: millaisia asioita kokee tärkeiksi, jos laadituttaa edunvalvontavaltakirjan, mitä epäkohtia valtakirjan laadinnassa voidaan nähdä, millaiset asiat siinä askarruttavat ja lopuksi kyselylomakkeessa annettiin mahdollisuus vapaille kommenteille.

7.3.1 Valtakirjassa tärkeiksi koettuja asioita, kysymys 10

Vastaukset vapaasanaaiseen kysymykseen 10: ”Mitä asioita kokosit tärkeiksi, jos laadituttaisit edunvalvontavaltakirjan asiantuntijalla, esimerkiksi pankkisi lakimiehellä?” Vastaukset olivat seuraavia ryhmiteltyinä iän ja sukupuolen mukaan:

Miehet 40–59-vuotiaat, vastaajia 3

- kiinnostavia asioita ovat pankki-, sijoitus- ja talletusasiat ym. asiat
- sen, että asiat toimisivat ilman ongelmia

Naiset 40–59-vuotiaat, vastaajia 14

- kaikki tulisi varmasti oikein ja ymmärrettävästi tehdyksi
- tarkasti määritelty mitä kuuluu valtuutetun toimivaltaan, eli kuka asioita hoitaa, hänen tehtäviään ja kenelle hän niistä raportoi, että asiat hoituvat että valvonta pelaa valtuutetun toimista
- valtuutus tarkoin määritelty ja rajattu yksiselitteisesti
- asiantuntija, luotettava henkilö, joka todella hallitsee asiansa
- pankkiasioinnit, laskujen maksaminen, tilien avaaminen, sijoitusten hoitaminen, kiinteistön myyminen ja sopivan asumisen järjestäminen, vakuutusasioiden hoitaminen ja terveydenhoitoon liittyviä päätöksiä varten

- kokemattomuutta, en välttämättä osaisi huomioida kaikkia asioita, voisin olla liian sinisilmäinen myös
- pystynkö todella luottamaan henkilöön, jolle valtakirjan olen antamassa, ajatteleeko hän päätöksiä tehdessä minun etuani
- että lakimies käy asian selkeästi läpi
- ko henkilön taustat on tutkittu, että henkilö on rehellinen ja luotettava
- luotettavuus, henkilön tunnettavuus
- tarkat rajat edunvalvontavaltakirjan voimaan astumisessa myös asia joita ed. mainittu paperi koskee
- että joku minulle tuttu henkilö hoitaa minun asioitani, jos itse en pysty
- laskut voitaisiin maksaa ja asuminen järjestää

Miehet 60–69-vuotiaat, vastaajia 5 kpl

- tilanteessa ei olla asiakkaita, vaan yksilöitä, edunvalvojan asioiden tarkistus
- hinta, millä se toteutuu
- että edunvalvojaan voi todella luottaa
- omaisuudenhoito

Naiset 60–69-vuotiaat, vastaajia 13 kpl

- luotettavuuden, asiaan paneutumisen, välittämisen
- päivittäiset raha-asiat
- luottaisin, että valtakirjan laatija selvittäisi tärkeät asiat minulle
- valtuutetun pitäisi olla luotettava
- ei osaa nimetä
- valtuutettu pitäisi olla oma lapsi tai lapsenlapsi. Hänen pitäisi saada asiantuntijan neuvoja asioiden hoitoon alusta alkaen
- luottaisin kyllä lakimieheen
- se voisi olla pankin omistajajäsenille ja oikeastaan muillekin asiakkaille ilmainen, ei ainakaan kallis. Kysynpä vaan, tarvitsisiko valtakirjan laatijan olla ollenkaan lakimies, eikö pankkivirkailija voisi laatia sellaisen

- pankkiasioinnit, laskujen maksaminen, tilien avaaminen, sijoitusten hoitaminen, kiinteistön myyminen ja sopivan asumisen järjestäminen, vakuutusasioiden hoitaminen ja terveydenhoitoon liittyviä päätöksiä varten
- terveydenhoito, asuminen, yhteydenpito omaisiin tai läheisiin ihmisiin
- omaisuuden hoito
- luotettavuus ja asiantuntevuus
- henkilön rehellisyyttä, inhimillisyyttä, toisen henkilön auttamishalua, älykkyyttä
-

Miehet 70–75-vuotiaat, vastaajia 5 kpl

- luotettavan edunvalvojan löytäminen esim. omainen?
- pankkiasioinnit, laskujen maksaminen, tilien avaaminen, sijoitusten hoitaminen, kiinteistön myyminen ja sopivan asumisen järjestäminen, vakuutusasioiden hoitaminen ja terveydenhoitoon liittyviä päätöksiä varten
- kyseinen edunvalvontavaltuus on hyvä mahdollisuus henkilöille, joiden lähellä ei ole henkilöitä, ja jotka luontevasti hoitavat esim. vanhempien asiat tarvittaessa

Naiset 70–75-vuotiaat, vastaajia 8 kpl

- hyvä vanhuuden hoito, kun itse ei enää selviydy arjen askareista
- saako luotettavan lakimiehen asianhoitajaksi sekä kustannukset edulliseksi
- ajankohtaiset asiat, perinnönhoito, terveyteen liittyvät järjestelyt
- asiantuntemus ja pätevä
- niin, että se olisi lainmukainen
- kaikki asiat olisivat tärkeitä, jos tuollaiseen päätyisin

Vastauksissa tulee hyvin esille tärkeänä asiana luotettavuus: kenet valitaan valtuutetuksi ja kuka laatii valtakirjan. Edunvalvontavaltakirja halutaan tehdä selkeästi ja yksityiskohtaisesti. Lisäksi halutaan, että valtakirja on oikein ja lainmukaisesti laadittu. Vastauslomakkeissa toivottiin, että asiantuntija tai lakimies laatisi valtakirjan. Tärkeitä asioita, joita valtakirjaan halutaan, on tutkimuksen mukaan tavanomaiset pankkiasiat. Useissa vastauksissa käytettiin jo suoraan ky-

selylomakkeen kahdeksatta kohtaa, jossa lueteltiin pankkiasiointi, laskujen maksaminen, tilien avaaminen, sijoitusten hoitaminen, kiinteistön myyminen ja sopivan asumisen järjestäminen, vakuutusasioiden hoitaminen ja terveydenhoitoon liittyvät päätökset. Eräästä vastauksesta ilmenee tietämättömyys siitä, että perinnönhoito ei kuulu edunvalvontavaltuutukseen, vaan edunvalvontavaltuutus lakkaa olemasta voimassa kun valtuuttaja kuolee. (EVVL 11 §.)

7.3.2 Edunvalvontavaltakirjan laatimiseen liittyvät epäkohdat, kysymys 11

Edunvalvontavaltakirjan laadinnassa mahdollisesti esille tulevia epäkohtia nähtiin vastauksissa runsaasti. Kyselylomakkeessa tiedusteltiin: ”Mitä epäkohtia voisit nähdä edunvalvontavaltakirjan laadinnassa ja minkälaiset asiat sinua askarruttavat tulevaisuuden varalle varautumisessa omaisuuden hoitamisessa?” Vastaukse olivat seuraavanlaisia ryhmiteltyinä iän ja sukupuolen mukaan:

Miehet 40–59-vuotiaat, vastaajia 3

- ehkä lakimuutokset sekä EU sekä verotus
- hoitokulut syövät pienen omaisuuden
- kuka valvoo hänen toimiaan, jos hän itse on kykenemätön

Naiset 40–59-vuotiaat, vastaajia 14

- jos keski-ikäisenä laatii edunvalvontavaltakirjan ja elämäntilanne muuttuu ennen kuin tarvitsee sitä, esim. vasta hyvin vanhana, voivat ao. valtuutetut henkilöt olla jo pois pelistä tai vaikka välit ovat rikkoutuneet
- yksi asia mietityttää, miten määriteltäisiin valtuutetun ”palkka” asioiden hoitamisesta. Miten se hinnoitellaan, ehdoton luotettavuus omaisuuden hoidossa. Kenelle sen edunvalvontavaltakirjan valtuutuksen voi antaa
- mahdolliset tulkintaerimielisyydet valtuutetun valtuutuksissa sekä oman mielipiteen välillä epäselvissä tapauksissa, ellei asioita ole täysin auki kirjoitettu. Toisaalta kaikkea ei voi ennakoida.
- tapahtuuko asiat todella niin kuin on itse halunnut
- en keksi epäkohtia, tulevaisuutta ei kukaan tiedä voihan valtuutettu tarvita edunvalvojaa ennen kuin valtuuttaja (esim.)

- käytännön asioiden hoituminen olisi tärkeää. Myös, että omaa toivettani / tahtoani noudatetaan
- jos valtuuttaja sairastuu, mutta toimintakyky palautuu myöhemmin, niin onko monimutkaista valtuuttajan itse alkaa hoitaa asioitansa uudelleen
- olosuhteet voivat muuttua, samoin henkilön rehellisyys ja lojaalisuus voi muuttua
- ainahan on väärinkäytösten mahdollisuus olemassa

Miehet 60–69-vuotiaat, vastauksia 3 kpl

- hyväksikäyttö
- saattaa käydä niin, ettei omaisuus kauan riitä edunvalvojan palkkioihin
- eniten askarruttaa, kuinka pääsisin vaivattomammin eroon omaisuudestani, koska se vain sitoo minua ja aiheuttaa monenlaisia ongelmia. Jos ei olisi turhaa omaisuutta, eri tarvitsisi mitään edunvalvontahenkilöä ja edunvalvontajärjestelmää sitä hoitamaan

Naiset 60–69-vuotiaat, vastauksia 11 kpl

- uskoisin lähiomaisten hoitavan asiani tulevaisuudessa
- lakiteksti on yleensä vaikeaselkoista, haluaisin sen selkokielellä, turvallisuus, luotettavuus, ettei tule huijatuksi
- valtuutettu ei ehkä paneutuisi tarpeeksi asioihin
- entä jos esim. terveydentila on vain tilapäisesti heikentynyt, voiko valtakirjan peruuttaa kun kykenee jälleen hoitamaan asioitaan (vaikka valtakirja olisi jo käytetty maistraatissa.)
- katso edellinen vastaus, en ole huolestunut
- jos oma tilani kohenisi ennalleen – miten edellä mainittu valtakirja kumotaisiin
- onko lähipiirissä ketään ”pätevää” hoitamaan asioita? Hoidetaanko asioita ”puolueettomasti” parhainpäin, vai olisiko sittenkin viran puolesta asioita hoitava luotettavampi?
- henkilön valinta voi olla vaikeaa, esim. edunvalvontavaltakirjan saajan ei tule yksin olla tietoinen asioista vaan myös omaisten tai läheisten pitää saada selvitys asioiden hoidosta

- onko valtuutettu itse oikeustoimikelpoinen silloin, kun hän joutuisi hoitamaan asioitani!? Onko mahdollista kytkeä joko lakimies / lakitoimisto valvomaan valtuutetun toimia?
- kuka ja miten määritellään palkkio valtuutetulle, jos esimerkiksi vieras henkilö kyseessä ja miten maksetaan siitä verot ym. sosiaalikulut?
- hoitaako henkilö todella antaumuksella asioita vai onko se vain kuhan sinnepäin

Miehet 70–75-vuotiaat, vastauksia 3 kpl

- laadinnassa ei ongelmia, toivottavasti valtuutettu hoitaa tehtävänsä
- vaikea sanoa aika näyttää
- omalle kohdalle en koe tarpeelliseksi esim. jonkin lakimiehen järjestämää valtuutusta, itse luotan omaan jälkikasvuuni mahdollista apua tarvittaessa

Naiset 70–75-vuotiaat, vastauksia 5 kpl

- hoitokorvausten suuruus kuukaudessa, vuodessa
- onko edunvalvojan valvonta riittävä taloudellisten asioiden hoidossa. Miten turvaisin mahdollisten hoitojeni kustannukset
- olisiko hän rehellinen ja oikeudenmukainen
- on tarkoitus hoitaa etukäteen asiat että sitten tule pulmia
- esim. lapsille ehdottomasti tasapuolinen
- ei ole omaisuutta mitä hoitaisi
- voisin tulla toisiin ajatuksiin ja muuttaa mielipidettäni, kun tulisin huomampaan kuntoon. En ikinä antaisi valtuutusta tuntemattomalle henkilölle esim. jollekin virkailijalle. Entä jos hoitava lääkäri olisi joku nk. ”eurolääkäri”

Vastauksissa epäiltiin valtuutetun rehellisyyttä ja oikeudenmukaisuutta. Useissa vastauksissa pohdittiin sitä, hoitaako valtuutettu tehtävänsä ja paneutuuko valtuutettu kunnolla asioihin.

7.3.3 Vapaat kommentit, kysymys 14

Kyselylomakkeessa kysymyksessä 14 pyydettiin edunvalvontavaltakirjan laatimiseen liittyviä vapaita kommentteja. Miesten mielestä ne olivat pääasiassa seuraavia.

- hyvä, että asia on otettu esille
- terveys on toistaiseksi ollut sen verran hyvä, etten ole ajatellut koko asiaa siksi vastaukseni on melko puutteellinen. Täytyy miettiä asiaa jos kunto huononee
- lähtökohta: saatava henkilön suostumus valtuutetuksi
- tuli uutta tietoa kiitos
- on hyvä että tällainen mahdollisuus on olemassa

Naisiasiakkaat antoivat palautetta seuraavasti:

- Tällainen edunvalvontavaltuutus on hieno asia sellaiselle, jos on yksin asuva. Ei omaisia (ei läheisiä) kun omat voimat loppuu. Joku huolehtii että asiat hoituvat. Tietysti kenet on valtuuttanut, täytyy olla rehti ja luotettava.
- vaikea asia, vaikea päättää kenelle antaisi valtuutuksen
- tilinkäyttöoikeus, jossa laskuja ei voi maksaa laskun saaneen omalta tililtä tulisi muuttaa joustavammaksi, en ymmärrä mitä väärinkäytöksiä siitä voisi seurata (esim. koskien normaaleja sähkö, puhelin, vuokra, sairauslaskuja)
- ko valtakirja erittäin hyvä asia. Itselläni ei ole lapsia ja aion ko valtakirjan tehdä. Toivottavasti en mieti liian kauaa... Asiaa pitäisi rohkeasti ihmisille tarjota ja asiasta puhua. Nyt vielä vähän "tabu".
- toivon ettei tarvitsisi miettiä ko asiaa vaikka elämässä voi tapahtua vaikka mitä!
- tulisi ehkä ajankohtaiseksi jos/kun jäisin yksin
- mitähän tällaisen valtakirjan laadinta maksaa
- usein ajattelee, kyllä mutta ei vielä, vaikea tietää, että elämä ja terveys voi olla pienestä kiinni

- Tämä kyselylomake tuli kuin tilauksesta minulle. Edunvalvonnasta tiedän etukäteen
- Kutsutaksi on ollut hyvä palvelu asioita ja ostoksia tehdessä

Vapaassa sanassa vastauksena tuli sopivasti oivallus siitä, että valtuutus on hyvä asia. Toisaalta valtakirjaa ei koettu vielä itselle tärkeäksi tai ajankohtaiseksi. Valtakirjasta olivat kuulleet lehdestä samassa suhteessa sekä miehet että naiset. Miehet olivat kuulleet edunvalvontavaltakirjasta lisäksi tuttavilta, pankin lakimieheltä, pankkitoimihenkilöltä ja sukulaisilta. Naisilla oli edellä mainittujen lähteiden lisäksi myös televisio ja työpaikka.

7.4 Lakimiehen haastattelu

Asiakaskyselytutkimuksen täydennykseksi tein haastattelun Etelä-Karjalan Osuuspankin lakipalveluiden varatuomarille Katri Vanhatalolle elokuussa 2010. Hänellä on vankka kokemus edunvalvontavaltuutuksen laatimisesta työssään. Katri Vanhatalo luennoi lisäksi useissa asiakastilaisuuksissa perhe- ja perintöoikeudellisista asioista. Haastattelukysymykset ja vastaukset esitellään seuraavaksi.

1. Kuinka paljon teet edunvalvontavaltuutuksia verrattuna testamenttien laatimiseen tai perunkirjoituksien pitämiseen?

Perunkirjoituksia ja testamentteja teen kappalemääräisesti puolet enemmän kuin edunvalvontavaltakirjoja. Edunvalvontavaltakirjoja olen tehnyt vuonna 2010 keskimäärin 7 kappaletta kuukaudessa. Kun perunkirjoituksia ja testamentteja teen kumpiakin keskimäärin 12 kappaletta kuukaudessa.

2. Millainen tuntuma sinulla on minkä ikäiset laadittavat edunvalvontavaltuutuksia eniten? 45–60-vuotiaat, 60–70-vuotiaat vai 70–75-vuotiaat

Eniten edunvalvontavaltakirjoja tekevät eläkeläiset eli 60-80 -vuotiaat.

3. Oletko huomannut eri-ikäisissä erilaisia ajatuksia edunvalvontavaltuutuksen tuomista hyödyistä? Millaisia?

Edunvalvontavaltakirjoja ovat tehneet erityisesti sellaiset henkilöt, joilla on kokemuksia varsinaisesta edunvalvonnasta. Edunvalvontavaltakirjan joustavuus ja vähäisempi byrokraattisuus sekä se, että itse saa valita valtuutetun koetaan tärkeiksi.

Samoin henkilöt, joilla ei ole puolisoa tai omia lapsia, haluavat itse valita valtuutetuksi haluamansa henkilön.

Monet naislesket haluavat valtuuttaa lapsensa hoitamaan asioita.

Myös yrittäjät ovat tehneet edunvalvontavaltakirjoja juuri valtakirjan joustavuuden takia.

4. Oletko huomannut eroa naisten tai miesten kesken, kummat näkevät enemmän hyötyä edunvalvontavaltuutuksesta?

Ehkä naiset tekevät innokkaammin. Seuraavat esim. naistenlehtien juttuja aiheesta tarkemmin. Mutta useimmiten tehdään molemmille puolisoille vaimon aloitteesta.

5. Tuleeko edunvalvontavaltuutus esille, jos asiakkaiden kanssa on varattu aika muuta neuvottelua varten? Millaisten asioiden yhteydessä useimmiten keskustelut tästä?

Testamentin teon yhteydessä jutellaan lähes aina edunvalvontavaltakirjasta. Samoin perunkirjoitusten yhteydessä leskille ehdotetaan edunvalvontavaltakirjaa.

6. Millaisessa elämäntilanteessa halutaan tehdä edunvalvontavaltuutus?

Eläkkeellä ollessa, kun alkaa ilmetä jo kremppoja tai esim. muistamattomuutta.

7. Millaisia asioita valtakirjaan halutaan mielestäsi eniten laittaa? Ovatko ne hyvin yleisiä vai yksityiskohtaisia?

Melkein kaikki haluavat yleisluontoisen valtakirjan, koska esiin tulevia oikeustoimia on niin vaikea etukäteen ennakoida.

8. Kenet valtakirjassa yleisimmin valitaan

- valtuutetuksi? *puoliso tai lapsi*
- varavaltuutetuksi? *toinen lapsi*
- toissijaiseksi? *toinen lapsi*

- Oletko huomannut eri ikäryhmillä eroja kenet valitaan?

Eniten vaikuttaa oma perhetilanne. Jos valtuuttaja on iäkäs, yleensä valtuutetaan suoraan lapset. Nuoremmat valtuuttavat puolison ja varavaltuutetuksi lapsen.

9. Onko jotain ammattiryhmiä, jotka erityisesti haluavat teettää edunvalvontavaltuutuksen?

Terveystieteiden alan ihmiset sekä yrittäjät.

10. Mitä hyötyjä haluat itse korostaa edunvalvontavaltuutuksesta?

Itsemääräämisoikeutta. Itse saa valita kenet valtuuttaa ja mitä asioita hoitamaan.

11. Millaisia muita asioita on tullut esille tähän liittyen, kun on ollut puhetta edunvalvontavaltuutuksesta?

Mitä tapahtuu, jos joku käyttää väärin valtuutetun asemaansa. Kerrottu, että maistraatti voi erityisestä syystä vaatia tilin.

12. Lisäkommentteja.

Jokaisen täysi-ikäisen kannattaisi tehdä edunvalvontavaltakirja.

Myös nuorempien. Koska koskaan ei tiedä mitä elämässä tapahtuu.

Lakimiehen haastattelun perusteella edunvalvontavaltuutuksesta kerrotaan monipuolisesti pankin lakipalveluissa ja valtakirjasta kerrotaan aktiivisesti myös muun asioinnin yhteydessä. Asiakkaat ovat motivoituneita teettämään edunvalvontavaltakirjoja, jos heille esitetään riittävästi tietoa asiasta. Asiakkaiden omat kokemukset edunvalvonnasta lisäävät mielenkiintoa teettää edunvalvontavaltakirja.

8 PÄÄTELMÄT

Opinnäytetyön aihepiiri löytyi Etelä-Karjalan Osuuspankin lakipalveluiden osastolta jo ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Uutta edunvalvontavaltuutuslakia

valmisteltiin silloin. Lain tultua voimaan 1.11.2007 pääsin sitten heti alusta alkaen seuraamaan lain käytäntöön ottamista työpaikallani. Pankeille oli laadittu myös hyvä ohjeistus edunvalvontavaltuutuksesta jo heti lain voimaantulon aikoihin.

Uuden edunvalvontavaltuutuslain vaikutus näkyi pankkityössä vähitellen ja oman opinnäytetyöni prosessi oli hidas. Opinnäytetyön pohjatyönä tutustuin lainvalmisteluun liittyvään runsaaseen materiaaliin ja kirjallisuuteen. Lisäksi olin kuuntelemassa lainsäädäntöneuvos professori Markku Helinin luentoa ja olin mukana Etelä-Karjalan Osuuspankin lakipalveluiden yleisöluennolla edunvalvontavaltuutuksesta. Sain lopulta hyvän kuvan siitä, mikä on uuden lain tarkoitus. Laissa ja lain valmistelutöissä tuli vahvasti esille vaihtoehto perinteisen holhustoimilain edustuksen muodolle. Tarkoitukseltaan edunvalvontavaltuutus on rinnastettavissa holhustoimilain edunvalvojan määräämiseen, mutta edunvalvontavaltuutuksessa valtuuttaja itse valitsee valtuutetun. Edunvalvontavaltuutuksessa korostuu siten itsemääräämisoikeus.

Pari vuotta lain voimaantulon jälkeen oli sopiva aika laatia asiakaskysely. Lähetin kyselylomakkeet syksyllä 2009. Asiakaskysely ja sen tulosten analysointi sekä lakipalveluiden varatuomarin haastattelu ja maistraattien antamat tiedot olivat myös tarpeellisia ja tekivät työn käytännön läheiseksi.

Maistraatin haastattelussa tuli selville, että valtuutuksia on vahvistettu vasta joi-takin prosentteja verrattuna edunvalvonnan tarpeessa oleviin. Tästä voisi tehdä johtopäätöksen, että tieto tästä uudesta lain suomasta mahdollisuudesta ei ole vielä laajasti levinnyt.

Empiriaosassa tuli hyvin selville asiakkaiden mielipiteitä edunvalvontavaltuutuksesta. Tutkimustuloksissa oli myönteistä se, että asiasta oltiin kiinnostuneita. Kiinnostus näkyi myös palautuneiden lomakkeiden määrässä. Ihmiset ymmärtävät ja tiedostavat hyvin sen, että toimintakyvyttömyys voi sattua kenelle vain ja milloin vain. Vastaajista nuoremmat haluavat teettää edunvalvontavaltakirjoja innokkaammin kuin vanhemmat, mutta he eivät koe asiaa ajankohtaiseksi omalla kohdallaan. Tämä näkyy myös käytännössä, sillä pankin lakimiehen mukaan

60–80-vuotiaat laadittavat valtakirjoja ahkerammin kuin nuoremmat. Näyttää myös siltä, että naiset ja yrittäjät ovat kiinnostuneita laadittamaan valtakirjoja pankin lakipalveluissa.

Kyselytutkimuksen vastaajat pitivät tärkeänä valtakirjan laadinnassa luotettavuutta ja asiantuntemusta. Vastaajat ymmärtävät, että valtakirja kannattaa laatittaa asiantuntijalla. Tulevaisuutta varten laaditulla valtakirjalla voi olla kauaskantoiset seuraukset. Valtakirjaa voidaan tarvita vasta vuosikymmenten päästä. Useita kyselytutkimukseen osallistujia askarrutti se, voiko valtuutettuun varmasti luottaa, onko valtuutettu rehellinen ja oikeudenmukainen. Lisäksi vastaajat pohtivat sitä, että valtuutettu voi itsekin tulla kykenemättömäksi asioiden hoitoon sitten, kun valtuutus on voimassa.

Tutkimuksessa selvisi, että laki on kuitenkin vielä melko tuntematon. Sanomalehdissä oli uutisia heti lainvoimaantulon aikoihin, mutta muuten asia on ollut esillä melko vähän tiedotusvälineissä. Kyselytutkimus oli hyvä tilaisuus antaa tietoa kyselytutkimukseen osallistuneille edunvalvontavaltuutuksesta ja sen hyödyistä. Näyttää siltä, että ihmisten pitäisi enemmän miettiä kuka heidän raha-asioitaan hoitaa, kun he esimerkiksi joutuvat onnettomuuksiin tai sairastuvat ja menettävät toimintakykynsä.

Elintason nousu ja ihmisten vaurastuminen näkyy selvästi myös pankkityössä. Pankeissa on tarjolla sopivia palveluja asiakkaiden erilaisiin tarpeisiin omaisuuden hoidossa. Palvelumuotoilu-termi on nykyään käytössä esinemuotoilussa. Termi sopisi mielestäni hyvin myös pankkipalveluun. Edunvalvontavaltuutuksen esittely tulisi kuulua osana aktiivisesti tarjottaviin palveluihin, kun asiakkaille tarjotaan kokonaispalvelua.

LÄHTEET

Anttila, S. 2009. Holhoustoimilaki käytännössä. Oikeustieto 5 /2009, 21–25.

Antila, T. 2007 Edunvalvontavaltuutus. Vantaa: WSOY.

Edunvalvontavaltuutus 2009

<http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Esitteet/Edunvalvontavaltuutus> (luettu 15.12.2009)

Edunvalvontavaltuutus. 2004:13 Holhouslainsäädännön tarkistamistyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön työryhmämietintöjä.

HE 52/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhoustoimesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Helin, M. 2007 Edunvalvontavaltuutus. Osuuspankkiryhmän koulutus 16.10.2007. Helsinki.

Helsingin maistraatti. Holhoustoimi. Holhoustoimenyksikön päällikkö Kari Pöntinen. 30.8.2010. Puhelinhaastattelu.

Kirjallinen kysymys 442/2009vp Muistisairaiden hoito ja kuntoutus.

http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_442_2009_p.shtml (luettu 15.12.2009)

Laki edunvalvontavaltuutuksesta (648/2007). 25.5.2007/648

Lappeenrannan maistraatti. Holhoustoimi. Tarkastaja Salla Piekkari. 30.8.2010. Puhelinhaastattelu.

Maistraatit

<http://www.maistraatti.fi/docs/holhoustoimi/yleiset%20ohjeet%20edunvalvontavaltuutetulle.pdf> (Luettu 2.9.2010)

Mäki-Petäjä-Leinonen, A. 2007 Edunvalvontavaltuutus – uusi oikeudellinen väline. Muisti 5/2007, 15

Oikeusministeriön esite 10/2007.

<http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Esitteet/Edunvalvontavaltuutus> (luettu 16.8.2010)

OPK Lakipalvelut 2007 Edunvalvontavaltakirjan tekeminen

<http://opinet.op.fi/media/liitteet?cid=120717697> (luettu 17.8.2010)

OPK Lakipalvelut 2007 Edunvalvontavaltuutus, lain vaikutus pankkikäytäntöön
<http://opinet.op.fi/media/liitteet?cid=120717699> (luettu 17.8.2010)

OPK Lakipalvelut 2007 Edunvalvontavaltuutus Uusi tapa varautua asioiden hoitoon
<http://opinet.op.fi/media/liitteet?cid=120740275#1> (luettu 17.8.2010)

EDUNVALVONTAVALTAKIRJA (Malli 1)

VALTUUTTAJA Urho Urhola (s. x.x.xxxx)
Lähiosoite
12345 Mallila

VALTUUTETTU Eino Einola (s. x.x.xxxx)
Lähiosoite
12345 Mallila

VALTUUTUS Valtuutan Eino Einola edustamaan minua
1) omaisuuttani koskevissa ja muissa taloudellisissa asiois-
sani sekä
2) sellaisissa henkilöäni koskevissa asioissa, joiden merki-
tystä en kykene ymmärtämään sillä hetkellä, jolloin valtuu-
tusta on käytettävä.

Määrään valtuutuksen tulemaan voimaan siinä tapauksessa,
että tulen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, hei-
kentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi
kykenemättömäksi huolehtimaan asioistani.

Mallilassa 1. päivänä joulukuuta 2008

Urho Urhola
insinööri, Mallila

TODISTUSLAUSUMA

Samanaikaisesti läsnä olleina esteettöminä todistajina va-
kuutamme, että Urho Urhola, jonka henkilöllisyyden olemme
tarkistaneet, on omakätisesti allekirjoittanut tämän edunval-
vontavaltakirjan. Toteamme, että Urho Urhola on tehnyt val-
takirjan omasta tahdostaan ja että hän on kyennyt ymmär-
tämään sen merkityksen.

Mallilassa 1. päivänä joulukuuta 2008

Matti Mattila
asianajaja, Mallila
s. 5.5.1955
os. Lähiosoite
12345 Mallila

Sisko Siskola
sihteeri, Mallila
s. 6.6.1966
os. Lähiosoite
12345 Mallila

EDUNVALVONTAVALTAKIRJA (Malli 2)

VALTUUTTAJA Urho Urhola (s. x.x.xxxx)
 Lähiosoite
 12345 Mallila

VALTUUTETTU Eino Einola (s. x.x.xxxx)
 Lähiosoite
 12345 Mallila

TOISSIJAINEN VALTUUTETTU JA VARAVALTUUTETTU

 Mari Marila (s. x.x.xxxx)
 Lähiosoite
 12345 Mallila

VALTUUTUS Valtuutan Eino Einolan edustamaan minua
 1) omaisuuttani koskevissa ja muissa taloudellisissa asiois-
 sani sekä
 2) sellaisissa henkilöäni koskevissa asioissa, joiden merki-
 tystä en kykene ymmärtämään sillä hetkellä, jolloin valtuu-
 tusta on käytettävä.

Määrään valtuutuksen tulemaan voimaan siinä tapauksessa,
että tulen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, hei-
kentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi
kykenemättömäksi huolehtimaan asioistani.

Nimeän Mari Marilan toissijaiseksi valtuutetuksi sen varalta,
että Eino Einola ei ota valtuutetun tehtävää vastaan, luopuu
siitä tai tulee pysyvästi estyneeksi hoitamasta sitä. Nimeän
hänet myös varavaltuutetuksi sen varalta, että Eino Einola
tulee sairauden tai esteellisyyden vuoksi taikka muusta
syystä tilapäisesti estyneeksi hoitamasta valtuutetun tehtä-
vänsä.

Valtuutettu ei saa ilman maistraatin lupaa antaa pantiksi
eikä luovuttaa omistamiani Asunto Oy Mallilanpiha -nimisen
yhtiön osakkeita nro 350- 469 eikä luovuttaa niiden nojalla
hallittua huoneistoa määräaikaisella sopimuksella toisen
käytettäväksi pidemmäksi ajaksi kuin viideksi vuodeksi.

Valtuutetun on valtuutuksen vahvistamisesta lähtien oikeu-
tettu antamaan puolestani kullekin lapselle ja lapsenlapsel-
leni heidän kunakin syntymäpäivänään enintään 300 euron
suuruisen rahalahjan.

Mallilassa 1.päivänä joulukuuta 2008

Urho Urhola
insinööri, Mallila

TODISTUSLAUSUMA

Samanaikaisesti läsnä olleina esteettöminä todistajina vakuutamme, että Urho Urhola, jonka henkilöllisyyden olemme tarkistaneet, on omakätisesti allekirjoittanut tämän edunvalvontavaltakirjan. Toteamme, että Urho Urhola on tehnyt valtakirjan omasta tahdostaan ja että hän on kyennyt ymmärtämään sen merkityksen.

Mallilassa 1. päivänä joulukuuta 2008

Matti Mattila
asianajaja, Mallila
s. 5.5.1955
os. Lähiosoite
12345 Mallila

Sisko Siskola
sihteeri, Mallila
s. 6.6.1966
os. Lähiosoite
12345 Mallila

EDUNVALVONTAVALTAKIRJA (Malli 3)

VALTUUTTAJA Urho Urhola (s. x.x.xxxx)
 Lähiosoite
 12345 Mallila

VALTUUTETTU Eino Einola (s. x.x.xxxx)
 Lähiosoite
 12345 Mallila

TOISSIJAINEN VALTUUTETTU

Sirpa Sirpala (s. x.x.xxxx)
Lähiosoite
12345 Mallila

VARAVALTUUTETTU Mari Marila (s. x.x.xxxx)
 Lähiosoite
 12345 Mallila

VALTUUTUS Valtuutan Eino Einolan edustamaan minua
 1) omaisuuttani koskevissa ja muissa taloudellisissa asiois-
 sani sekä
 2) sellaisissa henkilöäni koskevissa asioissa, joiden merki-
 tystä en kykene ymmärtämään sillä hetkellä, jolloin valtuu-
 tusta on käytettävä.

Valtuutettu on tämän valtakirjan nojalla muun ohelle oikeu-
tettu myymään tai muuten luovuttamaan omistamiani kiin-
teistöjä sekä hakemaan kiinnityksiä ja perustamaan panttioi-
keuksia niihin.

Määrään valtuutuksen tulemaan voimaan siinä tapauksessa,
että tulen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, hei-
kentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi
kykenemättömäksi huolehtimaan asioistani.

Nimeään Sirpa Sirpalan toissijaiseksi valtuutetuksi sen varal-
ta, että Eino Einola ei ota valtuutetun tehtävää vastaan, luo-
puu siitä tai tulee pysyvästi estyneeksi hoitamasta sitä.

Nimeään Mari Marilan varavaltuutetuksi sen varalta, että Eino
Einola tai Sirpa Sirpala tulee sairauden tai esteellisyyden
vuoksi taikka muusta syystä tilapäisesti estyneeksi hoita-
masta valtuutetun tehtäväänsä.

Valtuutetun on kahden vuoden välein annettava maistraatille
tili taloudellisten asioiden hoitamisesta. Ensimmäinen tili-

kausi päättyy kuitenkin jo edunvalvontavaltuutuksen vahvistamisnuotta seuraavan kalenterivuoden päättyessä.

Mallilassa 1.päivänä joulukuuta 2008

Urho Urhola
insinööri, Mallila

TODISTUSLAUSUMA

Samanaikaisesti läsnä olleina esteettöminä todistajina vakuutamme, että Urho Urhola, jonka henkilöllisyyden olemme tarkistaneet, on omakätisesti allekirjoittanut tämän edunvalvontavaltakirjan. Toteamme, että Urho Urhola on tehnyt valtakirjan omasta tahdostaan ja että hän on kyennyt ymmärtämään sen merkityksen.

Mallilassa 1. päivänä joulukuuta 2008

Matti Mattila
asianajaja, Mallila
s. 5.5.1955
os. Lähiosoite
12345 Mallila

Sisko Siskola
sihteeri, Mallila
s. 6.6.1966
os. Lähiosoite
12345 Mallila

TOIMINTAOHJEET EDUNVALVONTAVALTUUTETULLE (Malli 4)

VALTUUTTAJA Urho Urhola (s. x.x.xxxx)
 Lähiosoite
 12345 Mallila

VALTUUTETTU Eino Einola (s. x.x.xxxx)
 Lähiosoite
 12345 Mallila

TOISSIJAINEN VALTUUTETTU

Sirpa Sirpala (s. x.x.xxxx)
Lähiosoite
12345 Mallila

VARAVALTUUTETTU Mari Marila (s. x.x.xxxx)
 Lähiosoite
 12345 Mallila

TOIMINTAOHJEET Määrään, että valtuutetun on hoitaessaan asioitani tänään
 tekemäni edunvalvontavaltakirjan nojalla noudatettava seu-
 raavia toimintaohjeita:

1) Jos omaisuuttani on myytävä välttämättömien menojeni
hoitamiseksi, valtuutetun on mahdollisuuksien mukaan jätet-
tävä myymättä ne irtaimet esineet, joista olen antanut yksi-
löidyt määräykset 15.11.2005 tekemässäni testamentissa.

2) Valtuutettu ei saa antaa puolestani suostumusta keinote-
koisesti elintoimintoja ylläpitävien hoitomuotojen käyttämi-
seen, jollei ole selkeitä perusteita uskoa, että tilani korjaan-
tuu. Vaikeiden oireiden poistamiseksi tai lievittämiseksi voi-
daan kuitenkin edellä mainittuja keinojakin tilapäisesti käyt-
tää.

3) Valtuutettu saa periä tehtävästään kohtuullisen palkkion
noudattaen soveltuvien osin oikeusministeriön antamia ohjeita
edunvalvojan palkkion määräytymisen perusteista.

Samat toimintaohjeet koskevat myös toissijaista valtuutettua
ja varavaltuutettua heidän hoitaessaan asioitani.

Mallilassa 1.päivänä joulukuuta 2008

Urho Urhola
insinööri, Mallila

Allekirjoituksen oikeaksi todistavat

Matti Mattila
asianajaja, Mallila
s. 5.5.1955
os. Lähiosoite
12345 Mallila

Sisko Siskola
sihteeri, Mallila
s. 6.6.1966
os. Lähiosoite
12345 Mallila

KYSELYLOMAKE

Hyvä asiakas!

Olen Saimaan Ammattikorkeakoulun opiskelija ja teen opinnäytetyön **edunvalvontavaltuutuksesta ja sen mahdollisesta hyödyllisyydestä omaisuuden hoidossa**.

Edunvalvontavaltuutuksella henkilö voi itse etukäteen järjestää asioidensa hoidon sen varalta, että hän mahdollisesti myöhemmin tulee kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan sairauden tai heikentyneen terveydentilan vuoksi.

Tavoitteena on tutkia tunnetaanko lakia edunvalvontavaltuutuksesta ja onko edunvalvontavaltakirja tuttu sekä mitä mahdollisuuksia se voisi antaa erityisesti omaisuuden hoidossa.

Kohderyhmänä ovat 40 – 75-vuotiaat Etelä-Karjalan Osuuspankin asiakkaat. Osoitetietonne on saatu Etelä-Karjalan Osuuspankin tietokannasta. Kyselyyn osallistuneiden kesken arvotaan **tuotepalkinto**.

1. Sukupuoli ___ Mies ___ Nainen

2. Ikä ___

3. Oletko kuullut edunvalvontavaltuutuksesta? ___ Kyllä ___ En

4. Jos edunvalvontavaltakirja on tuttu, mistä olet kuullut valtakirjasta?

Pankissa lakimieheltä ___ Pankin toimihenkilöltä ___

Lehdestä ___ Tuttavilta ___ Sukulaisilta ___

Muualta, mistä? _____

5. Onko sinulle jo tehty edunvalvontavaltakirja? ___ Kyllä ___ Ei

6. Uuden lain lähtökohtana on ollut henkilön itsemääräämisoikeuden lisääminen.

Tiesitkö, että edunvalvontavaltuutus eroaa edunvalvonnasta siten, että henkilö voi itse etukäteen määritellä ne asiat, joita valtuutus koskee ja valita sen henkilön / ne henkilöt, joille valtuutus halutaan antaa?

___ Kyllä ___ En

7. Tiesitkö, että edunvalvontavaltuutettu ei tarvitse oikeustoimiin maistraatin lupaa eikä ole tilivelvollinen, ellei valtakirjassa ole asiasta erikseen määrätty?

___ Kyllä ___ En

8. Minkälaisia asioita varten voisit laadituttaa edunvalvontavaltakirjan? Merkitse rastilla valitsemasi kohdat.

Pankkiasiointia kuten laskujen maksamista varten	___
Pankkitalletustilien avaamista varten	___
Sijoituksien hoitamista varten	___
Kiinteistön myymistä ja sopivan asumisen järjestämistä varten	___
Vakuutusasioiden hoitamista varten	___
Terveystenhoitoon liittyviä päätöksiä varten	___

Jos olisit toiminimellä tai ilman yhtiökumppaneita toimiva yrittäjä, voisitko laadituttaa edunvalvontavaltakirjan siltä varalta, että yrityksen asiat hoituisivat yllättävissäkin tilanteissa esimerkiksi äkillisessä sairastapauksessa tai onnettomuudessa?

___ Kyllä ___ En

9. Tiesitkö, että ilman tilinkäyttöoikeutta toinen henkilö ei voi maksaa asianomaisen laskuja tililtä, eikä pankki voi antaa minkäänlaisia tietoja toisesta henkilöstä, ei edes tietoja asiakkuudesta pankkisalaisuuden takia?

___ Kyllä ___ Ei

10. Mitä asioita kokisit tärkeiksi, jos laadituttaisit edunvalvontavaltakirjan asiantuntijalla, esimerkiksi pankkisi lakimiehellä?

Valtakirja laaditaan etukäteen. Edunvalvontavaltakirjalla on tarkat muotomääräykset. Se tulee voimaan vasta sitten, kun valtakirjan tekijä tulee sairauden, heikentyneen (tai äkillisenkin) terveydentilan vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan. Valtakirjan vahvistamiseen tarvitaan käytännössä hoitavan lääkärin lausunto, jonka jälkeen maistraatti vahvistaa valtakirjan.

11. Mitä epäkohtia voisit nähdä edunvalvontavaltakirjan laadinnassa? Minkälaiset asiat sinua askarruttavat tulevaisuuden varalle varautumisessa omaisuuden hoitamisessa?

12. Koetko tarpeelliseksi laadituttaa edunvalvontavaltakirjan? ☐ Kyllä ☐ En

13. Kenelle voisit todennäköisimmin antaa valtakirjassa valtuutuksen?

Puolisolle ☐ Täysi-ikäiselle lapselle ☐ Sukulaiselle ☐

Jollekin muulle ☐

14. Alla olevaan tila on omille vapaille kommenteille.

Kiitos vastauksestasi!

Tulokset käsitellään nimettöminä.

Kyselylomakkeen ja arvontalipukkeen pyytäisin palauttamaan oheisessa postimaksu maksettu kuoressa 15.10.09 mennessä.

Ystävällisin terveisin

Pirjo Kähäri